

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника

Кафедра німецької філології

Володимир Павлик, Олена Павлишинець, Богдана Петришак

*Stolpersteine der deutschen Phonetik –
beachten und üben*

Навчально–методичний посібник
з курсу практичної фонетики
для студентів факультетів іноземних мов

Івано–Франківськ
2025

УДК 811.112.2'342(075.8)

П 12

Павлик В., Павлишинець О., Петришак Б. Stolpersteine der deutschen Phonetik – beachten und üben. Навчально–методичний посібник з курсу практичної фонетики для студентів факультетів іноземних мов (українською мовою). Івано–Франківськ, 2025. 125 с.

Посібник пропонує додатковий матеріал для удосконалення фонетичних навичок та вмінь мовлення німецькою мовою. Посібник призначений для студентів факультетів іноземних мов.

Посібник можна використовуватися для аудиторної та самостійної роботи студентів, а також як матеріал для організації дистанційної форми навчання. Посібник призначений для студентів факультетів іноземних мов, які вивчають німецьку мову як першу та другу іноземну.

Рецензенти: канд. філол. н. Монолатій Т.,
канд. філол. н. Гордій О.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету іноземних мов Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Протокол № 5 від 19 грудня 2025 року.

Передмова

Пропонований посібник призначений для самостійної та аудиторної роботи студентів факультету іноземних мов з курсу практичної фонетики німецької мови, як першої і другої іноземної, а також як матеріал для організації дистанційної форми навчання. Метою посібника є оволодіння та удосконалення фонетичних навичок та вмінь усного мовлення німецькою мовою.

Посібник містить теоретичні засади вивчення фонетичних явищ німецької мови, дефініції базових понять фонетики, опис звукової системи, її особливостей та закономірностей, а також автентичний аудіо–матеріал для тренування вимови німецької мови.

В посібнику подано опис голосних та приголосних звуків німецької мови, у вигляді схем запропоновано позначення звуків буквами, акцентовано увагу на основних правилах та винятках. Крім того, в посібнику запропоновано вправи на вимову, а саме аудіо–супровід для аудиторної та самостійної роботи студентів.

Посібник складається з 3 основних розділів, які враховують основні аспекти роботи над вимовою (поняття про фонетику як науку, наголоси, ритм, інтонація, голосні та приголосні звуки), теоретичний матеріал ілюстровано прикладами, а в практичній частині до звуків підібрано вправи на вимову.

Посібник забезпечує ґрунтовне оволодіння навичками та формування вмінь усного мовлення німецькою мовою.

Зміст

I. Фонетика як наука: загальні поняття

II. Наголоси. Ритм. Інтонація

1. Наголос у словах

1.1 Німецькі слова

1.2 Наголос у словах іншомовного походження

1.3 Наголос у складних словах

2. Наголос у групах слів та ритм

3. Інтонація. Паузи та мелодика

3.1 Інтонація розповідного речення

3.2 Інтонація речень з іменним складеним присудком.

3.3 Інтонація питального речення

3.4 Інтонація спонукального речення

3.5 Інтонація альтернативного питання та стверджувального речення зі сполучником *sondern*

3.6 Інтонація розповідного та питального речень з однорідними членами речення

3.7 Інтонація речень зі сполучником *oder / sondern*

3.8 Інтонація вигуків речення

III. Звуки. Голосні та приголосні звуки

1. Вступ. Мовний апарат

2. Система голосних звуків німецької мови

2.1 Голосні звуки

2.2 Чотирикутник голосних

2.3 Правила читання довгих і коротких голосних

2.4 Особливості німецьких голосних у порівнянні з українськими

2.5 Голосні звуки

2.5.1 Голосні звуки [ɑ:], [a]

2.5.2 Голосні звуки [o:], [ɔ]

2.5.3 Голосні звуки [u:], [ʊ]

- 2.5.4 Голосні звуки [i:], [ɪ]
- 2.5.5 Голосні звуки [e:], [ɛ:], [ɛ]
- 2.5.6 Редукований звук [ə]
- 2.5.7 Голосні [ø:], [œ]
- 2.5.8 Голосні [y:], [y]
- 2.5.9 Дифтонги [æ], [ɔø], [ao]

3. Система приголосних звуків німецької мови

- 3.1 Приголосні звуки
- 3.2 Особливості німецьких приголосних у порівнянні з українськими
- 3.3 Приголосні звуки
 - 3.3.1 Приголосні звуки [p], [b], [t], [d], [k], [g]
 - 3.3.2 Приголосні звуки [s] – [z], [f] – [v]
 - 3.3.3 Приголосні звуки [ç], [x], [j], [ʃ], [ʒ]
 - 3.3.4 Приголосний звук [h]
 - 3.3.5 Приголосні звуки [r] та [ʁ]
 - 3.3.6 Приголосні звуки [m], [n], [ŋ]
 - 3.3.7 Приголосний звук [l]
 - 3.3.8 Поєднання приголосних
 - 3.3.9 Асиміляція

4. Німецькі звуки – загальна характеристика

5. Скоромовки

I. Фонетика як наука: загальні поняття / *Phonetik. Allgemeines*

Фонéтика — це розділ мовознавства, в якому вивчають звуковий склад мови. Об'єктом вивчення фонетики є звуки мови, їх властивості і функції, закономірності поєднання у склади, слова та вислови. Отже, звуки мови є частиною вищих мовних одиниць: морфем і слів. Звуки вимовленого слова слід розглядати як фонетичні варіанти фонем.

Фонема (*das Phonem*) — найменша (неподільна) структурно–семантична звукова одиниця, що здатна виконувати деякі функції у мовленні. Зокрема фонема творить, розділяє і розпізнає морфеми, слова, їхні форми в мовному потоці. Отже, фонема має словорозрізнявальне значення і в усному мовленні реалізується через звук. Кожній фонемі мусить відповідати принаймні один звук, але не кожному звуку відповідає своя власна фонема.

Письмове зображення звука називається **графема (*das Graphem*)**. Це є найменша смислорозрізнявальна одиниця писемної мови.

Phonem	Laut (звук)	Graphem
m	m	m, mm
e	e: (довгий закритий)	e, ee, eh
	ɛ: (довгий відкритий)	ä, äh
	ɛ (короткий відкритий)	e, ä
i	i: (довгий закритий)	i, ie, ieh, ih
	I (короткий відкритий)	i

Наприклад, у словах *ihm* та *im* є одна і та ж фонема «i», але вона реалізується через два різні звуки: довгий [i:] та короткий [I].

Наступною фонетичною одиницею є **склад** (*die Silbe*). **Склад** – це найменша вимовна одиниця, компоненти якої тісно пов'язані між собою в артикуляційному й акустичному плані. Німецькі склади можуть утворюватися з одного голосного звука або з поєднання голосного з одним чи кількома приголосними: *a-ber, Ta-fel, Va-ter*.

Зауважте!!! Поділ німецьких простих слів на склади:

1. Якщо у простому слові між голосними стоїть один приголосний, то межа складу знаходиться перед приголосним. Це стосується також буквосполучень *ch, sch, ck, rh, th*, якщо вони позначають один звук: *Vü-cher*. Таким чином попередній склад закінчується голосним звуком, отже, він є відкритим: *ha-ben*.
2. Якщо у простому слові між голосними стоять два приголосних, то межа складу знаходиться між приголосними. Отже, попередній склад є закритим: *kom-men, hal-ten*.
3. Якщо у простому слові стоять підряд два голосних, які не позначають дифтонг, то межа складу знаходиться/лежить між ними: *The-ater*.

Німецькі склади поділяються на 3 типи:

1. відкриті склади (*offene Silben*),
2. закриті склади (*geschlossene Silben*),
3. відносно закриті склади (*relativ geschlossene Silben*).

Відкритий – це склад, який завершується голосним звуком: *Ma-ma, wo, ja*.

Якщо склад закінчується одним або декількома приголосними, то він називається **закритим**: *was, dort, Bett*.

Деякі закриті склади при зміні граматичної форми слова можуть ставати відкритими. Такі склади називаються **відносно** або **позиційно закритими**: *Tag – Ta-ge, du fragst – ich fra-ge*.

У наголошених відкритих та відносно закритих складах вимовляються *довгі голосні*. У ненаголошених відкритих та відносно закритих складах довгі голосні втрачають свою довготу і вимовляються напівдовго, але зберігають при цьому свою якість. В усіх закритих складах голосні вимовляються *коротко*.

Найбільшими фонетичними одиницями є **вислови** (*der Ausspruch – die Aussprüche*). Під висловом розуміють коротке вимовлене речення або самостійну частину вимовленого складного речення. Кожен вислів виражає відносно закінчену думку і характеризується певною інтонацією. Для німецьких речень залежно від характеру висловлювання характерна низхідна, висхідна або рівна інтонація.

До важливих фонетичних засобів належать також мелодія та наголос. Тому важливою є не лише вимова окремих звуків, але й вимова речень, тобто **інтонація**. До інтонації належать мелодія, фразовий наголос, паузи, темп мовлення, гучність мовлення і тембр.

II. Наголоси. Ритм. Інтонація / Akzente. Rhythmus. Intonation

1. Наголос у словах / Wortakzentuierung

1.1 Німецькі слова / Wortakzentuierung: Deutsche Wörter

Кожне багатоскладове слово має наголос, який визначається певними правилами.

1. У простих німецьких словах без префіксів чи суфіксів наголос падає на перший кореневий склад: **ma-len**, **Va-ter**. Наголошені склади вимовляються дещо голосніше, чіткіше і повільніше та мелодійно вище (або нище) ніж інші склади. Деякі слова можуть розрізнятися лише за допомогою наголосу: **'August** (ім'я) – **Au'gust** (серпень).

2. Завжди під наголосом стоять відокремлювані префікси ab-, an-, auf-, zu-, mit-, ur-, un- і т. д.: **'abfahren**, **'ankommen**, **'uralt**, **'ungenau**, **unverheiratet**.

3. У словах з невідокремлюваними префіксами be-, ge-, er-, ver-, zer-, emp-, ent-, miss- наголос падає на корінь слова: **be'kommen**, **er'zählen**, **ge'lingen**, **emp'fehlen**, **miss'lingen**.

Запам'ятайте!!! Префікс **miss-** наголошується в іменниках, а також, якщо перед коренем слова стоїть ще один префікс: **'missverstehen**, **'Misstrauen**.

4. Також під наголосом стоять деякі суфікси: -ei, -ieren (але -er, -el, -chen, -in, -ung, -schaft, -heit, -keit, -bar, -sam не наголошуються): **Male'rei**, **Tür'kei**, **stu'dieren**, але **'Lehrer**, **'Prüfung**, **Mädchen**.

5. В абрєвіатурах наголос падає на останній компонент: **ABC**, **CD**, **USA**.
Зауважте! Коли скорочення вимовляються за їх основним (звуковим) значенням, вони наголошуються на початковому складі як прості слова: **'UNO**.

6. Словесні скорочення наголошуються на першому складі: **'Foto**, **'Kilo**, **'Kuli**, **'Navi**, **'Uni**, aber **La'bor**.

7. Складні скорочення, які складаються з однієї літери та іменника, наголошуються на першій літері: **'U–Bahn, 'S–Bahn**.

8. У складних прислівниках та питальних займенниках наголос падає, як правило, на другий склад (наголос залежить від позиції у висловлюванні та від характеру питання (інформаційне питання, перепитування і т. д.)): **wo'her ('woher), wa'rum ('warum), da'bei ('dabei), da'mit ('damit)**.

Вправа 1. Прослухайте, прочитайте, зробіть запис діалогу „August“. (Track 01)

August

A: Wie heißt der König? **August**?

B: Nein, **August**. Der König heißt **August**, der Monat aber heißt August.

A: Dann heißt es: **August** der Erste.

B: Ganz richtig. **August** der Erste, aber: der erste August.

A: **August**, August, das hab ich nicht gewusst.

Вправа 2. Прослухайте, поставте наголоси, прочитайте. (Track 02)

Зразок (Muster): August – **August**

1. Augustin
2. Monika
3. Matthias
4. Verena
5. Gesine
6. Eberhard
7. Marion
8. Johannes

Вправа 3. Прослухайте та поставте наголоси у спільнокореневих словах, прочитайте. (Track 03)

Зразок (Muster): der Sprecher – der Sprecher

1. die Sprecherin
2. die Sprecherinnen
3. die Besprechung
4. das Versprechen

5. das Gespräch
6. gesprochen
7. die Sprache
8. sprachlich

Вправа 4. Прослушайте та поставте наголоси у спільнокорневих групах слів, прочитайте. (Track 04)

Зразок (Muster): holen, erholen, die Erholung – **h**olen, **er**holen, die **Er**holung

1. suchen, besuchen, der Besuch
2. schreiben, beschreiben, die Beschreibung
3. kaufen, verkaufen, die Verkäuferin
4. fahren, erfahren, die Erfahrung
5. kennen, erkennen, die Erkenntnis
6. ändern, verändern, die Veränderung
7. antworten, beantworten, die Antwort
8. arbeiten, verarbeiten, die Verarbeitung

Вправа 5. Утворіть від поданих іменників форму жіночого роду та множини за зразком. Прочитайте, зверніть увагу на кореневий наголос.

Зразок: der Schüler – **die** Schüler**in**, die Schüler**innen**

1. der Lehrer
2. der Sänger
3. der Fahrer
4. der Künstler
5. der Berater
6. der Arbeiter
7. der Bearbeiter
8. der Verkäufer

Вправа 6. Прочитайте подані прислівники, зверніть увагу: наголос падає на корінь слова.

<u>l</u> angsam	m <u>ü</u> hsam
sel <u>t</u> sam	bedeu <u>t</u> sam
spa <u>r</u> sam	erho <u>l</u> sam
<u>e</u> insam	<u>a</u> ufmerksam

Вправа 7. Прослухайте та поставте наголоси у словах із префіксом „miss–“, прочитайте. (Track 05)

Зразок (Muster): misstrauen → misstrauen

1. das Misstrauen
2. das Missverständnis
3. missverstehe
4. missachten
5. missvergnügt
6. der Misserfolg
7. missbilligen
8. misslingen

Вправа 8. Прослухайте та прочитайте абрєвіатури, зверніть увагу на наголоси. З'єднайте абрєвіатури з відповідним поняттям. (Track 07)

WG	A	Deutscher Gewerkschaftsbund
CD	B	Wohngemeinschaft
EU	C	Gewerkschaft für Öffentliche Dienste, Transport und Verkehr
ICE	D	Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft
AOK	E	Compact Disk
DGB	F	Deutscher Akademischer Austauschdienst
ÖTV	G	Industrie- und Handelskammer
GEW	H	Europäische Union
IHK	I	InterCityExpress
DAAD	J	Allgemeine Ortskrankenkasse

Вправа 9. Прослухайте назви міст, прочитайте, зверніть увагу на наголоси.

(Track 08)

Зразок (Muster): Hannover → Hannover

1. Berlin
2. Hamburg
3. Luzern
4. Klagenfurt
5. Tübingen
6. Lugano
7. Erlangen
8. Sankt Pölten
9. Paderborn
10. Kaufbeuren

1.2 Наголос у словах іншомовного походження (Wortakzentuierung: Fremde Wörter)

Наголос у іншомовних словах залежить від їх походження (напр. з грецької, латинської, французької, англійської мови) та від ступеня їх онімечення. Таким чином, є багато різних правил.

1. Багато іншомовних слів отримують наголос на останньому складі: **to'tal, Ni'veau.**

2. Також наголос падає на такі суфікси як *-ie, -at, -ant, -ist, -tät, -tion, -graph, -log*: **Ökono'mie, Aspi'rant, Opti'mist, Universi'tät, Na'tion, Para'graph, Philo'log.**

3. У словах на *-ieren* наголос падає на довгий І. Це правило не змінюється і у похідних формах: **disku'tieren, no'tiert, Mar'kierung.**

4. Слова на *-oren, -orin, -orinnen* наголошуються на довгому О. Але як закінчення *-or* не наголошується: **'Motor, 'Doktor, aber Dok'toren.**

5. Для закінчення *-ik* немає чітких правил. Здебільшого воно не наголошується, якщо склад перед ним містить довгий голосний: **Pho'netik, 'Logik, Sta'tistik, aber Musik, Physik, Mathematik (Mathematik).**

Але закінчення *-iker* ніколи не наголошується (наголос падає безпосередньо перед закінченням): **'Techniker, 'Musiker, Mathe'matiker.**

Вправа 1. Прослухайте, поставте наголоси, прочитайте, зробіть запис. (Track 11)

Зразок (Muster): Alphabet, alphabetisch, Alphabetisierung – Alphabetet, alphabetisch, Alphabetisierung

1. Bibliothek, Bibliothekar, Bibliothekarin
2. Demokrat, Demokraten, demokratisch

3. Fotograf, Fotografie, fotogen
4. Musik, Musiker, musikalisch
5. Kollege, Kollegin, kollegial
6. Ökonom, ökonomisch, Ökonomie
7. Chronik, Chroniken, chronisch
8. Analyse, Analytiker, analysieren

Вправа 2. Утворіть від поданих дієслів форму 1-ої та 2-ої особи однини.

Прочитайте, зверніть увагу: у словах на *-ieren* наголос падає на довгий [i:].

Зразок (Muster): fotografieren → ich fotografiere, du fotografierst

1. studieren
2. probieren
3. kopieren
4. markieren
5. diskutieren
6. korrigieren
7. organisieren
8. sich informieren

Вправа 3. Утворіть від поданих дієслів іменники. Прочитайте, зверніть увагу: у словах із суфіксом *-(t)ion* наголос падає на довгий [o:].

Зразок (Muster): organisieren → die Organisation, die Organisationen

1. demonstrieren
2. diskutieren
3. operieren
4. reagieren
5. national
6. regional
7. religiös
8. das Produkt

Вправа 4. Утворіть від поданих іменників форму однини. Прочитайте, зверніть увагу: у словах із суфіксом *-oren* наголос падає на довгий [o:], але суфікс *-or* не наголошується.

Зразок (Muster): die Doktoren → der Doktor

1. die Rektoren
2. die Direktoren
3. die Professoren
4. die Koordinatoren
5. die Organisatoren
6. die Senatoren
7. die Inspektoren
8. die Kommentatoren

Вправа 5. Прослухайте та прочитайте, зверніть увагу на наголоси у словах з суфіксами *-ik*, *-iker*. (Track 12)

Зразок (Muster): Phonetik – ein Phonetiker, eine Phonetikerin →
Phonetik – ein Phonetiker, eine Phonetikerin

1. Technik – ein Techniker, eine Technikerin
2. Logik – ein Logiker, eine Logikerin
3. Politik – ein Politiker, eine Politikerin
4. Musik – ein Musiker, eine Musikerin
5. Physik – ein Physiker, eine Physikerin
6. Mathematik – ein Mathematiker, eine Mathe–matikerin
7. Statistik – ein Statistiker, eine Statistikerin
8. Informatik – ein Informatiker, eine Informatikerin

Вправа 6. Прослухайте, поставте наголоси, прочитайте. Зверніть увагу на наголоси у навчальних предметах, вивчіть назви цих навчальних предметів. (Track 13)

Der Stundenplan am Montag

Зразок (Muster): 1. Stunde Physik → Phys*ik*

1. Stunde Chemie
2. Stunde Biologie
3. Stunde Ethik
4. Stunde Geografie
5. Stunde Literatur
6. Stunde Französisch
7. Stunde Mathematik
8. Stunde Informatik

Вправа 7. Прослухайте слова у формі однини і множини. Зверніть увагу: деякі форми множини є неправильними. виправте і запишіть правильну форму. Поставте наголоси, прочитайте. (Track 14)

Зразок (Muster): die Rakete – die ~~Raketer~~ Raketen

1. der Athlet – die Athleten
2. das Paket – die Paketen
3. der Kompass – die Kompass
4. der Pass – die Pässe
5. das Stadion – die Stadien
6. die Station – die Stationen
7. der Zirkus – die Zirkusse
8. der Rhythmus – die Rhythmusse

1.3 Наголос у складних словах / Wortakzentuierung: Zusammensetzungen, Komposita

1. У складних словах, які складаються з головного слова (Grundwort) та означального слова (Bestimmungswort), головний наголос падає на означальне слово, а головне слово залишається ненаголошеним, або отримує другорядний наголос: **'Straßenbahn, 'Grundwort.**

2. Складні слова можуть складатися також з двох рівноправних/рівнозначних слів. Такі слова часто пишуться через дефіс і в них наголошується друге слово: **schwarz'weiß, Hans-'Jürgen.**

3. У складних словах, які складаються з трьох та більше частин, останні два слова утворюють основне слово. Головний наголос падає на означальне слово (як і в пункті 1), а інші слова несуть другорядний наголос: **'Straßenbahn,haltestelle.**

Якщо такі слова складаються з рівноправних/рівнозначних слів, то наголос падає на останнє слово: **schwarz–rot–'gold.**

Якщо означальне слово складається з рівноправних/рівнозначних слів, то наголос падає на останнє слово даного означального слова: **Goethe–'Schiller–Denkmal.**

4. Якщо головний та другорядний наголос стоять поруч, то другорядний наголос пересувається: **'Stadt + 'Rundfahrt = 'Stadtrund,fahrt.**

5. У дієсловах з відокремлюваними префіксами наголос падає на префікс, а у дієсловах з невідокремлюваними префіксами – на корінь слова: **'umfahren – um'fahren.**

Вправа 1. Послухайте подані тексти. Зверніть увагу на наголос у підкреслених словах. Прочитайте тексти (Track 17 CD1 – Phonotheek). Зробіть аудіозапис одного з прослуханих текстів.

Wortmeldungen

„Ich beginne“, sagt das Vorwort.

„Allzeit höflich!“, fordert das Grußwort.

„Verstehst du mich?“, fragt das Fremdwort.

„Keine Zeit!“, ruft das Kurzwort.

„Ende gut, alles gut“, sagt das Schlusswort.

Es gibt Tiere, Kreise und Ärzte.

Es gibt Tierärzte, Kreisärzte und Oberärzte.

Es gibt einen Tierkreis und einen Ärztekreis.

Es gibt auch einen Oberkreistierarzt.

Ein Oberkreistier aber gibt es nicht.

(Roda Roda)

Ein Mann stand im Strandsand

am Sandstrand im Handstand.

Warum?

Weil er vorstand

dem Strandsandhandstandverband.

Darum.

(überliefert)

Walderkenntnis

Ein Männlein steht im Walde

ganz still und stumm.

wenn ich es nicht umfahre,

dann fahre ich es um.

(Robert Gernhardt)

Вправа 2. Прослухайте, підкресліть почуте слово, повторіть його. (Track 18) Прочитайте пари слів. Попрацюйте в парах: партнер А читає слово з лівого або правого стовпчика, партнер В доповнює другий приклад.

Зразок (Muster): mehr Wasser – Meerwasser → Meerwasser

1. jedermann	jeder Mann
2. die breite Straße	die Breitestraße
3. einfach	ein Fach
4. wohlbekannt	wohl bekannt
5. bewusst machen	bewusstmachen
6. ein Laden	einladen
7. spiel Karten	Spielkarten
8. voll Milch	Vollmilch

Вправа 3. Утворіть, запишіть та перекладіть складні іменники. Прочитайте, зверніть увагу на наголос у складних іменниках.

Зразок (Muster): Bus – Reise → **die Busreise** (подорож автобусом)

der Reisebus (автобус для подорожей)

1. Haus–Garten
2. Obst–Kern
3. Tanz – Kreis
4. Ring – Finger
5. Theater – Sommer
6. rot – Wein
7. Blumen – Topf
8. Kuchen – Dose

Вправа 4. Прослухайте, поставте наголоси, прочитайте, зробіть запис. (Track 19)

Зразок (Muster): schwarz–weiß → schwarz–weiß

1. digital – analog
2. Eva – Maria
3. Hans – Jürgen
4. Meyer – Eppler

5. Schmidt – Schaller
6. Müller –Westernhagen
7. Schleswig – Holstein
8. Mecklenburg – Vorpommern

Вправа 5. Прослушайте, поставте наголоси в інфінітивах. Прочитайте та перекладіть речення. Перекладіть дієслова, зверніть увагу на залежність значення слова від наголосу. (Track 22)

Зразок (Muster):

hinterlegen → hinterlegen – Leg das Buch hinter den Drucker.

hinterlegen → hinterlegen – Du kannst das Buch für Ina bei mir hinterlegen.

1a umfahren – Umfahr die Stadt, es ist Stau.

1b umfahren – Du darfst das Bäumchen nicht umfahren.

2a überlegen – Du solltest dir eine Decke überlegen.

2b überlegen – Überleg dir den Vorschlag.

3a wiederholen – Du kannst dir das Buch wieder– holen.

3b wiederholen – Wiederhol bitte die Vokabeln.

4a übersetzen – Übersetzt du den ganzen Text?

4b übersetzen – Wir wollen ans andere Ufer über– setzen.

5a unterstellen – Wir können uns unterstellen, solange es regnet.

5b unterstellen – Der Chef unterstellt mir schlechte Gedanken.

6a durchschauen – Durchschaut das noch jemand?

6b durchschauen – Hier ist das Opernglas, da kannst du durchschauen.

7a hintergehen – Hintergeh mich bitte nie.

7b hintergehen – Du darfst dort nicht hintergehen.

8a umbauen – Der Platz wird umgebaut.

8b umbauen – Der Platz wird umbaut.

2. Наголос у групах слів та ритм / Wortgruppenakzentuierung und Rhythmisierung

- Наголос у групах слів – це виділення окремих слів у змістово–завершеній групі слів. Такі групи слів можуть утворювати завершене висловлювання або поєднуватися у довші висловлювання. Тоді вони відділяються один від одного за допомогою пауз або інших засобів. Наголошені слова або склади вимовляються мелодійно вище або нижче ніж сусідні склади, а також дещо голосніше, чіткіше та повільніше.
- Наголос у групах слів падає, як правило, на ключові слова (в основному це повнозначні частини мови: іменники, дієслова, прикметники, прислівники). Службові слова (артикль, прийменник, займенник, сполучник) наголошуються лише тоді, якщо:
 - вони мають вказівне значення:
***diese** Vase dort – Mich interessiert **diese** Vase dort.*
***ця** ваза – Мене цікавить **ось та** ваза там.*
 - вони вказують на протиставлення:
***mein** Buch – Das ist **mein** Buch. (nicht **dein** Buch)*
***моя** книжка – Це **моя** книжка. (не **твоя** книжка)*
- При перелічуванні наголошується останнє слово, наприклад: *Peter, Monika und **ich**.*
- Завдяки чергуванню наголошених та ненаголошених складів виникає певний ритмічний зразок, наприклад: *Guten Tag – ooO*. Для німецького ритму характерне чітке протиставлення наголошених і ненаголошених складів.

Вправа 1. Так звучить ритм! Послухайте поданий текст. Зверніть увагу на наголошені склади (виділені жирним шрифтом). Прочитайте текст, дотримуючись ритму та інтонації. (Track 17, CD1 - Aussichten)

Rhythmischer Wochenplan

o-O-o	o-o-o-o-O-o
Am M ontag	back ich einen K uchen.
Am D ienstag	kommst du mich bes uchen.
Am M ittwoch	koch ich Marmel a de.
Am F reitag	trink ich Limon a de.
Am S amstag	putz ich meine Sch uhe.
Am S onntag	brauch ich etwas R uhe.

o-O-o-o	o-o-o-O-o
Und d onnerstags?	Willst du das h ören?
Da darf mich wirklich keiner stören!	

Вправа 2. Послухайте подані тексти. Зверніть увагу на позначки, які вказують на наголошений склад або слово. Прочитайте тексти, дотримуючись ритму та інтонації. (Track 24)

Einführung

Ich und du,
Müllers Kuh,
Müllers Esel,
das bist du!
(Abzählvers)

Alle reden.
Ich rede.
Du redest.
Er redet ständig.
Sie redet.
Sie redet laut.
Sie redet sehr laut.

Wir reden mit.

Ihr redet auch mit.

Sie reden.

Alle reden.

Wovon?

Von nichts.

Es ist eine Party.

(nach Leo Szkutnik)

Вправа 3. Прослушайте групи слів та підкресліть наголошені слова у кожному рядку (Track 25)

Зразок (Muster): Ich rede mit Anna → Ich rede mit Anna.

1. Anna ruft Frank.
2. Sie ruft oft an.
3. Frank hält einen Vortrag.
4. Alle hören zu.
5. Wir sprechen Französisch.
6. die deutsche Aussprache
7. ein interessantes Gespräch
8. Johannes spricht sehr leise.

Вправа 4. Прослушайте речення та підберіть до кожного відповідний ритмічний зразок. Прочитайте речення. (Track 26)

Muster A: ooO / Muster B: oOo / Muster C: Ooo

Зразок (Muster): Guten Tag. → A

1. Bis morgen.
2. Gehst du schon?
3. Ich muss los.
4. Warte noch!
5. Keine Zeit!
6. Dann machs gut!
7. Wiedersehn!
8. Grüß Peter!

Вправа 5. Підберіть до кожної групи слів відповідний ритмічний зразок.

Прочитайте групи слів, дотримуйтесь ритмічного зразка.

Зразок (Muster): ooOoo → eine Vorlesung

1. ooOoo	in der neuen Mensa
2. ooOo	vor dem Hörsaal
3. oooO	nach der Vorlesung
4. oooooO	bis zum Institut
5. oooooOo	die Abschlussprüfung
6. oooooO	eine Klausur schreiben
7. oooOoo	in der Bibliothek
8. oOooo	im Seminar

Вправа 6. Послухайте та прочитайте лічилки. Дотримуйтесь ритмічного зразка. (Track 28)

1 ooO	Eins zwei drei
2 oooO	und du bist frei!
1 oooooO	Eene meene mu
2 oooO	und raus bist du!
1 OoOo	Ilse Bilse,
2 ooOo	niemand will se,
3 ooO	kam der Koch
4 oooO	und nahm sie doch.

Вправа 7. Послухайте назви міст. Підберіть до кожного ритмічного зразка відповідне місто. (a0221–a0230.mp3)

*Berlin, Erfurt, Hannover, Marburg, Magdeburg, Neuruppin,
Paderborn, Saarbrücken, Schwerin, Tübingen*

Rhythmus	Stadt
1. oO	
2. Oo	
3. Ooo	
4. oOo	
5. ooO	

Вправа 8. Прослухайте вірш про кохання. Прочитайте і простукайте ритм. Позначте наголошені слова у кожному рядку. Запишіть віршик на диктофон. (a0231.mp3)

Liebe

Er liebt mich, er liebt mich nicht.

Er liebt mich, er liebt mich nicht.

Von Herzen, mit Schmerzen.

Über alle Maßen, kann gar nicht von mir lassen.

Er liebt mich, er liebt mich nicht.

Orakel

3. Інтонція. Паузи та мелодика

а) Інтонція

Інтонція (die Intonation) – це сукупність фонетичних засобів для оформлення словосполучень та речень в усному мовленні. До фонетичних засобів відносяться: мелодія, фразовий наголос, паузи, темп мовлення, гучність мовлення і тембр. Інтонція є одним з найважливіших характеристик речення і визначає його тип відповідно до комунікативної мети, наприклад, питання, розповідь, спонукання до дії.

Мелодія (die Melodie, die Tonführung) – це зміна висоти голосу при вимові окремих складів та синтагм у реченні. У мовленні розрізняють чотири рівні висоти тону: *високий (Hochstufe)*, *середній (Mittelstufe)*, *нейтральний (Neutralstufe)* та *низький рівень (Tiefstufe)*.

Фраза – це інтонаційно оформлене речення. Фраза ділиться на блоки слів – синтагми, яких у реченні може бути від однієї до декількох. Одна синтагма від іншої в мовленні відділяється **паузою**, яка в транскрипції позначається знаком [/]. Окрему синтагму утворюють:

- 1) іменник, перед яким стоїть означення, *наприклад: Mein 'Bruder / ist Stu"dent*
||
- 2) власна назва, якщо вона стоїть на початку речення, *наприклад: 'Anna / ist eine 'gute Stu"dentin||*
- 3) поширений додаток або обставина, що стоїть на початку речення, *наприклад: In 'zehn Mi'nuten / sind wir auf der "StraÙe||*
- 4) при переліку однорідних членів речення. Кожний з них виділяється в синтагму, *наприклад: Auf dem 'Tisch sind 'Bücher/, 'Hefte/ und "Zeitschriften||*

Фразовий наголос (der Satzакzent) – це наголошення найбільш важливого слова у реченні, якому надається найбільша вага висловлювання. Головний наголос у реченні позначають знаком ["], *наприклад, Anna "tanzt.*

У фонетиці розрізняють також **логічний наголос**, який може мати практично будь-яке слово, залежно від бажання того, хто говорить, виділити те

чи інше повідомлення. *Наприклад: "Anna 'sammelt 'das. 'Anna "sammelt 'das. 'Anna 'sammelt "das.*

Зміна мелодики (der Tonbruch) – це швидка зміна висоти тону (звучання) в головному наголошеному складі. Зміна мелодики відбувається в реченні при переході з одного рівня на інший і складає таким чином вершину мелодики у порівнянні до інших напів- та ненаголошених складів фрази. Розрізняють зміну мелодики при низхідній інтонації (*der Fallton*) та при висхідній (*der Steigton*).

Низхідна інтонація (der Fallton) позначає відносно завершену думку. Зміна висоти звучання головного наголошеного складу відбувається з середнього до низького рівня. Таку зміну позначають дужкою. Усі склади після головного наголошеного складу вимовляються на низькому рівні. Ненаголошені склади позначаються крапкою [.]; наголошені – рисою [_].

б) Паузи. За допомогою пауз відбувається поділ висловлювання на змістовні відрізки мовлення. Чим повільніший темп мовлення, тим більша кількість пауз. Наприклад: *Ein armer Schneider / hatte drei Söhne / und eine Ziege.* Паузи, які відділяють одне речення від іншого, позначаються в транскрипції знаком [||]. Такі паузи відповідають зазвичай крапці, крапці з комою, двокрапці. Паузи, які розділяють головне і підрядне речення, позначаються знаком [/] і відповідають зазвичай комі.

с) Мелодика. За допомогою мелодики мовлення вирізняється значення висловлювання. Особливо важливим є кінцевий перебіг мелодії: від останнього наголосу до паузи або до кінця висловлювання.

Спад мелодії ↘ (низхідна інтонація) характерний для розповідних, спонукальних речень, ділових або рішучих висловлювань, спеціальних питань. Наприклад:

Sie fraß sich satt. ↘

Зростання мелодії ↗ (висхідна інтонація) характерне для загальних питань, дуже люб'язних та ввічливих висловлювань, при перепитуванні, для дуже ввічливих спеціальних питань, застережень та погроз. Наприклад:

Du kommst morgen. ↗

Тривала мелодія → (рівна інтонація) характерна для незавершених висловлювань, при невпевненості та нерішучості. Наприклад:

... wurde er böse → / *und ...*

Різке зростання чи спад мелодії відбувається при контрастивному наголосі, емпатичному наголосі, при хвилюванні та вираженні почуттів.

Вправа 1. Прослухайте, зверніть увагу на паузи та мелодику. Прочитайте, зробіть запис. (Track 34)

a) Die Ziege

Ein armer Schneider → / hatte drei Söhne / und eine Ziege. / Jeden Tag / mussten die Söhne / die Ziege füttern. / Die Ziege / fraß sich satt. / Am Abend aber / schrie sie, / dass sie noch hungrig sei. / Lange Zeit / achtete der Schneider nicht darauf; / er glaubte ihr nicht. / Endlich aber / wurde er böse / und jagte die Ziege fort. / Danach lebte er mit seinen Söhnen zufrieden / bis an sein Ende.

b) Dialog

A: Morgen. ↓

B: Morgen. ↓

A: Morgen? ↑

B: Morgen! ↓

Вправа 2. Прослушайте і прочитайте. Зверніть увагу на мелодію. (Track 29 – Aussichten)

Alles eingepackt für den Urlaub?

 A Zwei Pullover?

 B Ja. Zwei Pullover.

A Ein Hemd?

B Ein Hemd. Ist da.

A Eine Krawatte?

B Eine Krawatte. Ist auch da.

A Die blaue Hose?

B Die blaue Hose. Hier.

A Zahnbürste und Zahnpasta?

B Zahnbürste und Zahnpasta. Alles drin.

A Also: Zwei Pullover, → ein Hemd, → eine Krawatte, → die blaue Hose, → Zahnpasta → und Zahnbürste. Perfekt!

Вправа 3. Прослушайте, розставте паузи та коми. (Track 35) Прочитайте, зверніть увагу на сенсорозрізнавальне значення пауз.

Зразок (Muster): das nicht das → das, / nicht das

das nicht, / das

1. so nicht so
2. so nicht so
3. heute nicht morgen
4. heute nicht morgen
5. abends nicht morgens
6. abends nicht morgens
7. um fünf nicht um vier
8. um fünf nicht um vier

Вправа 4. а) Прослушайте, розставте паузи (/) та коми, прочитайте. (Track 32 – Aussichten)

1. Peter grüßt die Lehrerin nicht.

Peter grüßt, / die Lehrerin nicht.

2. Die Lehrerin hilft, Peter nicht.

Die Lehrerin hilft Peter nicht.

3. Anna verspricht mir, jeden Tag zu helfen.

Anna verspricht, mir jeden Tag zu helfen.

4. Es lohnt sich nicht, mehr zu arbeiten.

Es lohnt sich, nicht mehr zu arbeiten.

b) Прослушайте, подчеркните почтє речення. (Track 33 – Aussichten)

Вправа 5. Прослушайте, розставте паузи та позначте мелодію та розділові знаки (кому, крапку, знак питання або знак оклику), прочитайте. (Track 37)

Зразок: Verstehen Sie Frau Wenk

→ Verstehen Sie, →/ Frau Wenk? ↘

→ Verstehen Sie Frau Wenk? ↗

1. Klaus hilft Klara nicht
2. Klaus hilft Klara nicht
3. Klaus hilft Klara nicht
4. Klaus hilft Klara nicht
5. Hörst du Hannelore
6. Hörst du Hannelore
7. Hörst du Hannelore
8. Hörst du Hannelore

Вправа 6. Послушайте подані прислів'я (Track 11.12). Позначте паузи, інтонацію та наголоси. Прочитайте прислів'я.

Зразок (Muster): Erst höre, dann rede. → Erst höre →/, dann rede. ↘

1. Kurze Rede, gute Rede.
2. Lange Reden machen kurze Tage.
3. Man redet viel, wenn der Tag lang ist.
4. Man redet viel an einem langen Sommertag.
5. Das Herz denkt anders, als der Mund redet.
6. Es ist nicht alles wahr, was die Leute reden.
7. Wer angenehm redet, dem hört man überall zu.
8. Was man nicht versteht, darüber muss man nicht reden.

Вправа 7. Послухайте поданий текст (Track 11.13). Позначте паузи та інтонацію. Розставте коми. Прочитайте текст.

Ein Mensch

Plötzlich stand ein Mensch
vor mir auf dem Kopfe
eine Mütze an den Füßen
Sandalen in der Hand
einen dicken Stock im Mund
eine Zigarette mit fragendem Blick.

Вправа 8. <https://www.goethe.de/ins/it/de/spr/wdl/aut.html>

Подивіться тьюторіал #9, послухайте пояснення Маріо та зупиніть відео на 02:19.

1. Прочитайте діалог вголос. Якою є мелодія в кінці речення? Позначте стрілкою. Порівняй: чи є мелодія в твоїй мові такою ж?

A: Wie heißt du?

B: Ich bin Alex.

A: Lernst du Deutsch?

B: Ja, ich lerne Englisch, Spanisch und Deutsch.

2. Маріо вимовляє наступні речення. Яка мелодія в кінці речення? Прослухай і познач стрілкою. Потім перевір разом з Маріо (з 03:02).

a. Wir brauchen einen Plan.

b. Der Kühlschrank ist leer.

c. Wann kommst du?

d. Warum ist alles eingepackt?

e. Kommt mit!

f. Schaut euch die Welt an!

g. Hast du heute Zeit?

h. Hast du es nicht gesehen?

i. Wir kaufen Bananen, Apfel, Kiwis und Birnen.

j. Ich gehe einkaufen, weil der Kühlschrank leer ist.

3.1 Інтонація розповідного речення

Для оформлення розповідного речення (Aussagesatz) слугує низхідна інтонація (die terminale Satzintonation). Головний наголошений склад вимовляється зі спадом звучання. При цьому виділяється нове в реченні.

Інтонаційно речення ділиться на *передтакт (Vorlauf)*, *повний такт (Volllauf)* та *післятакт (Nachlauf)*. Передтакт складають всі ненаголошені склади перед першим наголошеним. Вони вимовляються на нейтральному рівні. Повний такт починається з першого наголошеного складу на середньому рівні і закінчується головним наголошеним складом на низькому рівні. Післятакт складають усі склади після головного наголошеного складу. Вони вимовляються на низькому рівні. Передтакту може не бути, тоді речення починається з повного такту.

Наприклад:

Am 'Abend "tanzt 'Anna. ↓

· — · — — ·

У поданому реченні маємо *передтакт* (Am), який починається на нейтральному рівні, *повний такт* ('Abend "tanzt), який починається з першого наголошеного складу на середньому рівні і закінчується головним наголошеним складом на низькому рівні, та *післятакт* ('Anna), усі склади якого вимовляються на низькому рівні. Головний наголос падає на дієслово ("tanzt).

'Anna "tanzt am 'Abend. ↓

— · — · — ·

Це речення починається з *повного такту* ('Anna "tanzt), який починається на середньому рівні і закінчується головним наголошеним складом на низькому рівні, та *післятакту* (am 'Abend), склади якого вимовляються на низькому рівні. *Передтакту* немає. Головний наголос падає на дієслово ("tanzt).

Завжди мають наголос в реченні самостійні частини мови (іменники, прикметники, повнозначні дієслова, числівники, прислівники).

3.2 Інтенація речень з іменним складеним присудком

У розповідних реченнях з іменним складеним присудком, як стверджувальних, так і заперечних, головний наголос падає на предикатив (іменну частину).

Das ist ein "Zimmer. ↓

Das ist kein "Zimmer. ↓

Вправа 1. Позначте в поданих реченнях наголошені та ненаголошені склади [.], [_], головний наголос ["] та мелодику [↓]. Прочитайте речення, слідкуйте за інтонацією.

1. Wir kaufen Papier.
2. Peter und Monika kaufen Kreide.
3. Am Sonntag besuche ich meine "Oma.
4. Meine Familie wohnt in Hamburg.
5. Am Morgen besuche ich einen Deutschunterricht.

Вправа 2. Позначте в поданих реченнях наголошені та ненаголошені склади [.], [_], головний наголос ["] та мелодику [↓]. Прочитайте речення, слідкуйте за інтонацією.

1. Das ist ein Buch.
2. Das Buch ist interessant.
3. Ich bin Studentin.
4. Das Studium ist nicht leicht.
5. Sie ist nicht verheiratet.

3.3 Інтонція питального речення

а) Інтонція загального питання (питального речення без питального слова).

Висхідна інтонація – це інтонація, з якою ставиться питання. З цією інтонацією ставляться передусім загальні питання (Entscheidungsfragen). Загальні питання – це питальні речення без питального слова, які передбачають відповідь «так» (ja) або «ні» (nein), зрідка – «та ні» (doch).

Для висхідної інтонації характерна спадаючі–зростаюча мелодика. Спад мелодики припадає на нейтральний рівень, а тоді зростає аж до високого рівня. Передтакт починається на середньому рівні і має поступове ковзаюче зниження тону. Характерним для післятaktu є зростання тону складів післятaktu.

Наприклад:

Ist dieser 'Mantel "warm? ↑

. . . _ . _

У поданому реченні маємо *передтакт* (Ist dieser 'Mantel), який починається на середньому рівні і поступово знижується, та *повний такт* ("warm), мелодика якого зростає аж до високого рівня. *Післятaktu* немає. Головний наголос падає на предикатив ("warm).

"Tanzt die 'Schwester? ↑

_ . _ .

Це речення починається з *повного такту* ("Tanzt), який починається на нейтральному рівні і відразу зростає до високого рівня, та *післятaktu* (die 'Schwester?), який вимовляється на високому рівні. *Передтaktu* немає. Головний наголос падає на дієслово ("Tanzt).

Інтонція у відповідях на загальні питання

Відповідь на загальне питання починається, як правило, або зі стверджувальної частки „Ja“ (так), або із заперечної „Nein“ (ні). Вони утворюють самостійну синтагму і вимовляються зі спадною або рівною мелодикою.

Ist dieser 'Mantel "warm? ↑ - Ja ↓. (Der 'Mantel ist "warm. ↓)

Вправа 1. а) Позначте в поданих реченнях наголошені та ненаголошені склади [.], [_], головний наголос ["] та мелодику [↑]. Прочитайте речення, слідкуйте за інтонацією.

1. Schreibst du?
2. Kommt er?
3. Liest du ein Buch?
4. Brauchen wir Wörterbücher?
5. Ist das Buch interessant?
6. Fahren Sie nach Deutschland?
7. Trinkst du Kaffee gern?
8. Ist das ein Kursbuch?
9. Ist die deutsche Grammatik schwer?
10. Lernt ihr gern?

б) Дайте ствердну або заперечну відповідь на подані питання. Слідкуйте за інтонацією.

в) Інтенація питального речення з питальним словом

Питальні речення з питальним словом називаються спеціальними питаннями (Ergänzungsfragen). Німецькі спеціальні питання, як правило, вимовляються з низхідною інтонацією. Передтакт речення вимовляється на нейтральному або середньому рівні, а післятакт – на низькому рівні. Головний наголос лежить на найважливішому за змістом слові і пов'язаний з мовленнєвою ситуацією.

Наприклад:

Was "sagst du? ↑

· — ·

У поданому реченні маємо *передтакт* (Was), який починається на нейтральному рівні, *повний такт* ("sagst), зміна висоти звучання якого відбувається з середнього до низького рівня, та *післятакту* (du), який вимовляється на низькому рівні. Головний наголос падає на дієслово ("sagst).

'Wann "kommt 'Anna? ↓

— — — ·

Це речення починається з *повного такту* ('Wann "kommt), який починається на нейтральному рівні, зростає до високого рівня і відразу падає до низького рівня, та *післятакту* ('Anna), який вимовляється на низькому рівні. *Передтакту* немає. Головний наголос падає на дієслово ("kommt).

'Wann 'kommt "Anna? ↓

— — — ·

Це речення починається з *повного такту* ('Wann 'kommt "Anna), який починається на нейтральному рівні, зростає до високого рівня і відразу падає до низького рівня, та *післятакту* (другий склад підмета "Anna), який вимовляється на низькому рівні. Головний наголос падає в даному реченні на підмет ("Anna).

Спеціальні питання можуть вимовлятися з особливою ввічливістю та люб'язністю. В цьому випадку головний наголошений склад вимовляється зі зростанням інтонації (з нейтрального до середнього рівня). Всі склади післятакту вимовляються з подальшим зростанням інтонації.

Наприклад:

'Wann 'kommt "Anna? ↑

— — — .

Це речення починається з *повного такту* ('Wann 'kommt "Anna), який починається на нейтральному рівні, зростає до середнього рівня, та *післятакту* (другий склад підмета "Anna), який вимовляється зі зростанням інтонації. *Передтакту* немає. Головний наголос падає в даному реченні на підмет ("Anna).

Вправа 1. Позначте в поданих реченнях наголошені та ненаголошені склади [.], [_], головний наголос ["] та мелодику [↓]. Прочитайте подані питання. Слідкуйте за низхідною інтонацією.

1. Was kaufen Peter und Karin?
2. Was kaufen Hans und Eva?
3. Was kaufen Rolf und Monika?
4. Wo wohnt Tante Ada?
5. Was machst du?

Вправа 2. Позначте в поданих реченнях наголошені та ненаголошені склади [.], [_], головний наголос ["] та мелодику [↑]. Прочитайте подані питання з особливою ввічливістю. Слідкуйте за інтонацією.

1. Was macht Otto?
2. Wem sagt Oma das?
3. Wo suchst du das Buch?
4. Wen lobt Tante Ada?
5. Was mag Anna?

3.4 Інтонація спонукального речення

Інтонація спонукального речення (Aufforderungssatz) дуже подібна до інтонації розповідного речення. Для головного наголошеного складу характерна зростаюча інтонація. Післятакт вимовляється на низькому рівні.

Мелодика непоширеного спонукального речення характеризується підвищенням тону на наголошеному складі дієслова та різким зниженням тону на останньому наголошеному складі речення.

Наприклад:

"Essen Sie! ↓
_ . .

Це речення починається з *повного такту* ("Essen), який починається на середньому рівні, дещо зростає та різко знижується, та *післятакту* (Essen Sie), склади якого вимовляються на низькому рівні. *Передтакту* немає. Головний наголос падає на дієслово ("Essen).

У спонукальному поширеному реченні на дієслово падає другорядний наголос, який супроводжується висхідною мелодією, на додаток чи обставинне слово – синтагматичний наголос, сильніший ніж в розповідному реченні і який супроводжується більш різким пониженням голосу. Таким чином, спонукальне речення характеризується висхідно–спадною інтонацією, більшим інтервалом звучання та підвищеною інтенсивністю. Передтакт вимовляється на нейтральному рівні, а післятакт – на низькому.

Наприклад:

'Essen 'Sie "Suppe! ↓
_ . . _ .

Це речення починається з *повного такту* ('Essen 'Sie "Suppe), який починається на нейтральному рівні, дещо зростає та різко знижується на головному наголошеному складі, та *післятакту* (Suppe), який вимовляється на низькому рівні. *Передтакту* немає. Головний наголос падає на додаток ("Suppe).

Вправа 1. Позначте в поданих реченнях наголошені та ненаголошені склади [.], [_], головний наголос ["] та мелодику [↓]. Прочитайте подані питання. Слідкуйте за головним наголосом та мелодикою непоширеного спонукального речення.

1. Lesen Sie!
2. Warte mal!
3. Merken Sie sich!
4. Trinken Sie Tee!
5. Besuch uns!

Вправа 2. Позначте в поданих реченнях наголошені та ненаголошені склади [.], [_], головний наголос ["] та мелодику [↓]. Прочитайте подані питання. Слідкуйте за головним наголосом та мелодикою поширеного спонукального речення.

1. Kaufen Sie Papier!
2. Gehen Sie zur Vorlesung!
3. Schreib das Referat!
4. Kommen Sie zur Tafel.
5. Beende den Satz!

3.5 Інтенація альтернативного питання та стверджувального речення зі сполучником *sondern*

Альтернативні питання (Alternative Fragen) – це подвійні питання. Вони пов'язують два загальні питання. Перша частина подвійного запитання вимовляється зі зростанням мелодики, друга частина – зі спадом. Таку ж інтонацію зберігають і відповіді на альтернативні запитання, які містять сполучник *sondern*.

Наприклад:

Stu'dieren Sie in Ber"lin oder in "Wien? ↑
· – · · · – · · · –

У поданому реченні маємо *передтакт* (Stu'dieren), який починається на середньому рівні, та *повний такт* (Stu'dieren Sie in Ber"lin oder in "Wien), мелодика якого починається на середньому рівні, поступово знижується до нейтрального та на першому головному наголошеному складі зростає до високого рівня і на другому головному наголошеному складі різко знижується до низького рівня. Головний наголос падає на обставини (Ber"lin – "Wien).

Ich stu'diere nicht in Ber"lin, sondern in "Wien. ↓
· · – · · · – · · · –

У поданому реченні маємо *передтакт* (Ich stu'diere), який починається на середньому рівні, та *повний такт* (stu'diere nicht in Ber"lin sondern in "Wien), мелодика якого починається на середньому рівні, поступово знижується до нейтрального та на першому головному наголошеному складі зростає до високого рівня і на другому головному наголошеному складі різко знижується до низького рівня. Головний наголос падає на обставини (Ber"lin – "Wien).

Вправа 1. Позначте в поданих реченнях наголошені та ненаголошені склади [.], [_], головні наголоси ["] та мелодику [↓]. Прочитайте подані речення. Слідкуйте за головним наголосом та мелодикою в альтернативних питаннях та у відповідях, які містять сполучник sondern.

1. Heißen Sie Reiter oder Reuter? – Ich heiße nicht Reiter, sondern Reuter.
2. Studieren Sie Englisch oder Deutsch? – Ich studiere nicht Englisch, sondern Deutsch.
3. Trinken sie Tee oder Kaffee? – Sie trinken nicht Tee sondern Kaffee.
4. Kaufst du einen Mantel oder eine Jacke? – Ich kaufe keinen Mantel, sondern eine Jacke.
5. Fahren Sie mit dem Bus oder nehmen Sie ein Taxi? – Ich fahre nicht mit dem Bus, sondern ich nehme ein Taxi.

3.6 Інтонція розповідного та питального речень з однорідними членами речення

Однорідні члени речення отримують однаковий наголос і утворюють окремі синтагми. Вони вимовляються зі зростаючою мелодикою. Таким чином, вони вважаються перспективними (прогредієнтними) уривками мовлення. Останній член речення вимовляється зі спадною інтонацією.

Наприклад:

Im 'Zimmer 'stehen ein "Tisch, ein "Schrank, 'zwei "Sessel und eine "Liege. ↓
· _ · _ · · _ · _ _ _ · · · _ ·

У поданому реченні маємо *передтакт* (Im), який починається на нейтральному рівні, та *повний такт* ('Zimmer 'stehen ein "Tisch, ein "Schrank, 'zwei "Sessel und eine "Liege), мелодика якого починається на нейтральному рівні та на першому головному наголошеному складі зростає до високого рівня. Усі однорідні члени речення отримують однаковий наголос і вимовляються зі зростаючою мелодикою. Останній член речення вимовляється зі спадною інтонацією: мелодика різко знижується до низького рівня. *Післятакт* (Liege) вимовляється на низькому рівні.

'Haben Sie eine "Bluse und ein "Hemd? ↑
_ · · · _ · · _

У поданому реченні *передтакту* та *післятакту* немає. *Повний такт* ('Haben Sie eine "Bluse und ein "Hemd) починається на нейтральному рівні, поступово зростаючи до середнього рівня та на першому головному наголошеному складі зростає до високого рівня. Усі однорідні члени речення отримують однаковий наголос і вимовляються зі зростаючою мелодикою.

Вправа 1. Позначте в поданих реченнях наголошені та ненаголошені склади [·], [_], головні наголоси ["] та мелодику [↓], [↑]. Прочитайте подані речення. Слідкуйте за головним наголосом та мелодикою розповідного та питального речення з однорідними членами речення.

1. Sie haben einen Sohn und eine Tochter.
2. Hier stehen Tische, Stühle, Schränke und Liegen.
3. Der Vater bringt eine Zeitschrift und eine Zeitung.
4. Haben Sie Briefmarken und Postkarten?
5. Ich kaufe einen Mantel, einen Pullover und ein Hemd.

3.7 Інтонація речень з іменним складеним присудком зі сполучником *oder / sondern*

У альтернативних запитаннях з іменним складеним присудком та у відповідях на них (у стверджувальних реченнях зі сполучником *sondern*) головний наголос падає на предикативи, а другорядний – на підмет, якщо він виражений іменником. Перша частина питання вимовляється зі зростаючою мелодикою, а друга – зі спадною мелодикою.

Наприклад:

Ist die 'Bluse "schwarz oder "grau? ↑
· · – · – · · –

У поданому реченні маємо *передтакт* (Ist die), який починається на середньому рівні, та *повний такт* ('Bluse "schwarz oder "grau), мелодика якого починається на середньому рівні, поступово знижується до нейтрального та на першому головному наголошеному складі зростає до високого рівня і на другому головному наголошеному складі різко знижується до низького рівня. Головний наголос падає на предикативи ("schwarz – "grau).

Die 'Bluse ist nicht "schwarz, sondern "grau. ↓
· – · · · – · · · –

У поданому реченні маємо *передтакт* (Die), який починається на середньому рівні, та *повний такт* ('Bluse ist nicht "schwarz sondern "grau), мелодика якого починається на середньому рівні, поступово знижується до нейтрального та на першому головному наголошеному складі зростає до високого рівня і на другому головному наголошеному складі різко знижується до низького рівня. Головний наголос падає на на предикативи ("schwarz – "grau).

Вправа 1. Позначте в поданих реченнях наголошені та ненаголошені склади [.], [_], головні наголоси ["] та мелодику [↑], [↓]. Прочитайте подані речення. Слідкуйте за головним наголосом та мелодикою в альтернативних запитаннях з іменним складеним присудком та у відповідях на них.

1. Ist das eine Flasche Wein oder eine Flasche Sekt? – Das ist keine Flasche Wein, sondern eine Flasche Sekt.
2. Ist das ein Hemd oder eine Bluse? – Das ist kein Hemd, sondern eine Bluse.
3. Ist die Jacke grau oder braun? – Die Jacke ist nicht grau, sondern braun.
4. Ist das ein Buch oder ein Heft? – Das ist kein Buch, sondern ein Heft.
5. Ist der Tee grün oder schwarz? – Der Tee ist nicht grün, sondern schwarz.

3.8 Інтонція вигукового речення

Вигукові речення виражають різні людські почуття: радість, обурення, гнів, подив тощо. Вони вирізняються вищою тональністю та сильнішими наголосами. Останні склади вигуку, як правило, звучать вище ніж у розповідному реченні. Післятакт ніколи не досягає низького (глибокого) рівня.

Наприклад:

"Herrlich! ↓

— .

Це речення починається з *повного такту* ("Herrlich), який починається на середньому рівні, дещо зростає та різко знижується, та *післятакту* (Herrlich), склади якого вимовляються на нейтральному рівні.

Вправа 1. Послухайте подані вислови, повторіть їх (*Track 10.6*). Дотримуйтеся емоційності даних висловлювань. Слідкуйте за головним наголосом та мелодикою: післятакт не повинен досягати низького рівня.

1. Aber hallo!
2. Nanananana!
3. Was soll denn das!
4. Das kann doch nicht wahr sein!
5. Lass das!
6. Das ist ja allerhand!
7. Mach das ja nicht noch mal!
8. Das war's mal wieder!
9. Ich hab's einfach satt!
10. So ein Saftladen!

III. Звуки. Голосні та приголосні звуки

1. Вступ. Мовний апарат (*der Sprechapparat*)

Звуки мови виникають внаслідок артикуляції, тобто певних рухів і положення органів мовлення, які складають мовний апарат. Органи мовлення поділяються на активні (рухомі), і пасивні (нерухомі).

Активні органи мовлення:

- 1) *зуби (die Lippen)*: можуть витягуватися вперед, округлятися або розтягуватися;
- 2) *нижня щелепа (der Unterkiefer)*: може опускатися і підніматися;
- 3) *язик (die Zunge)*: може просуватися вперед і назад і разом з нижньою щелепою підніматися і опускатися. В утворенні окремих звуків беруть участь такі частини язика: *передня спинка язика (die Vorderzunge)*, *кінчик язика (die Zungenspitze)*, *середня і задня спинка язика (die Mittelzunge, die Hinterzunge)*.
- 4) *м'яке піднебіння і маленький язичок (der weiche Gaumen und das Zäpfchen)*: м'яке піднебіння (тобто задня частина піднебіння) може підніматися і опускатися; якщо м'яке піднебіння підняте, прохід в носову порожнину закритий і все повітря, яке видихається, виходить через ротову порожнину; якщо воно опущене, прохід в носову порожнину відкритий і все повітря, яке видихається, виходить через ніс; м'яке піднебіння закінчується рухомим відростком – маленьким язичком;
- 5) *задня стінка глотки (зіву) (der Hinterteil des Rachenraums)*: напруженням м'язів задня стінка глотки (горлової порожнини) потовщується, таким чином горлова порожнина звужується, зменшуючи прохід для повітряного потоку;
- 6) *голосові зв'язки (die Stimmbänder)*: внаслідок вібрації голосових зв'язок виникає голос.

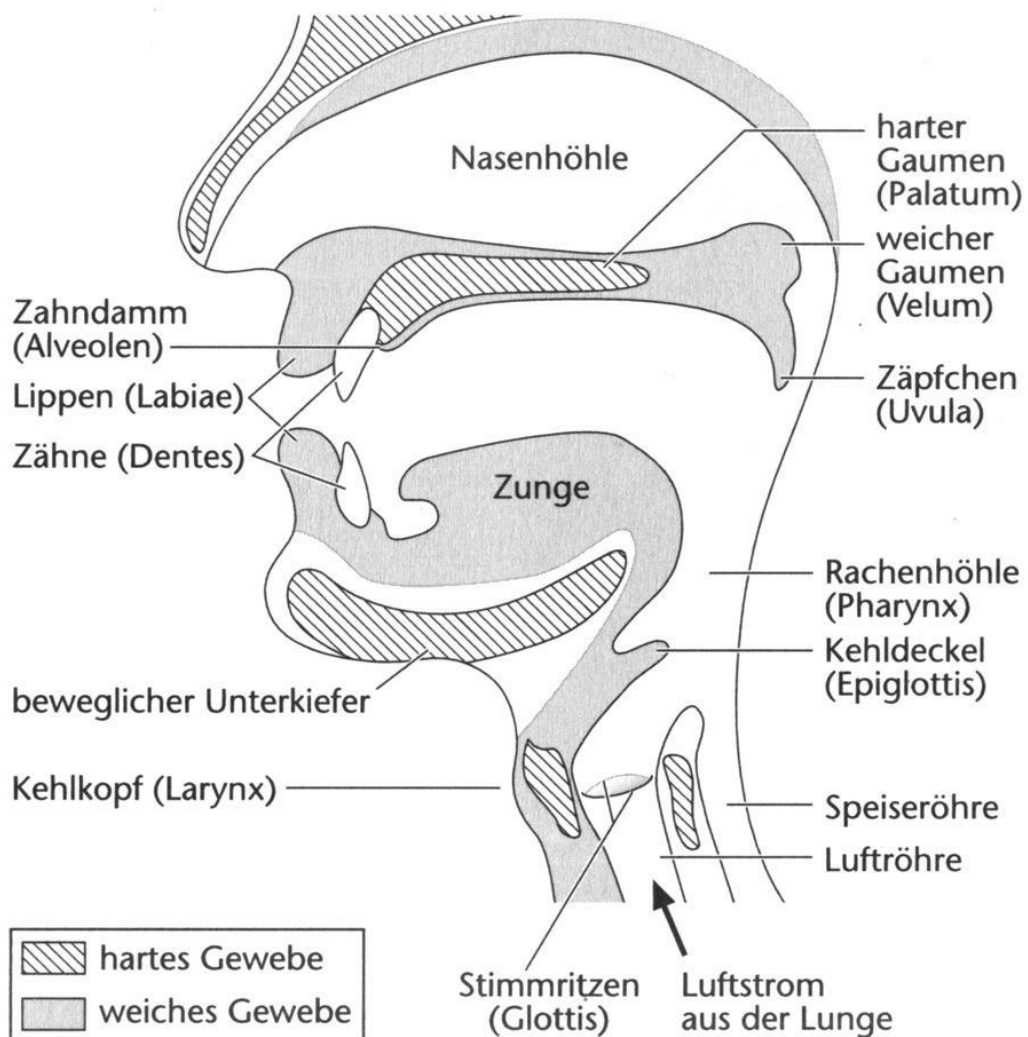
Пасивні органи мовлення:

- 1) *зуби (die Zähne)* – *верхні і нижні (die Oberzähne, die Unterzähne)*;

- 2) **альвеоли** (*die Alveolen, der Zahndamm*) – випуклі бугорки, які знаходяться за верхніми зубами;
- 3) **тверде піднебіння** (*der harte Gaumen*), тобто його передня, нерухома частина.

Крім того, в утворенні звуків мовлення беруть участь **ротова, носова та горлова порожнини** (*die Mundhöhle / der Mundraum, die Nasenhöhle / der Nasenraum, die Rachenhöhle / der Rachenraum*). Вони називаються надгортанними порожнинами і служать резонаторами.

Der menschliche Sprechapparat

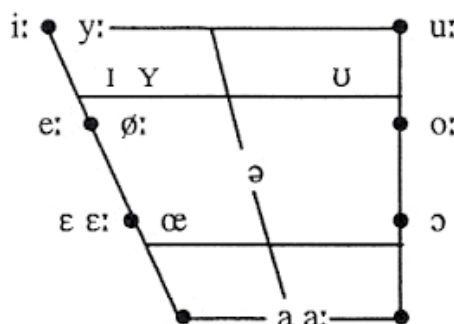
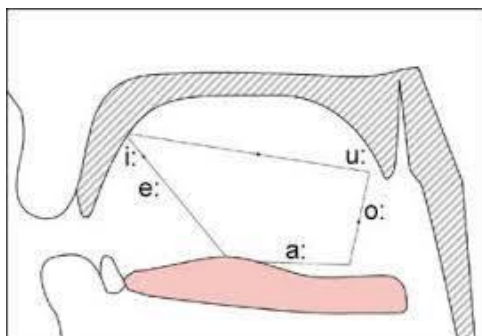
2. Система голосних звуків німецької мови / (Das Vokalsystem des Deutschen)

2.1 Голосні звуки (die Vokale). Основою голосних звуків є голос. Він виникає у гортані внаслідок вібрації голосових зв'язок. Німецькі голосні класифікуються за наступними ознаками:

- 1) за стабільністю артикуляції (*монофтонги та дифтонги*) / nach der Artikulationsstabilität (*Monophthonge und Diphthonge*);
- 2) за тривалістю (*довгі та короткі*) / nach der Vokaldauer (Quantität) (*lange und kurze*);
- 3) за якістю (*відкриті та закриті*) / nach der Qualität (*offene und geschlossene*);
- 4) за положенням губ (*лабіалізовані та нелабіалізовані*) / nach der Lippenstellung (*labialisierte / gerundete und nicht labialisierte / nicht gerundete*);
- 5) за місцем артикуляції (*голосні переднього, середнього і заднього ряду*) / nach der Artikulationsstelle (*Vokale der vorderen, mittleren und hinteren Reihe*);
- 6) за рівнем підйому язика (*голосні низького, середнього та високого рівнів підйому язика*) / nach dem Grad der Zungenhebung (*Vokale der tiefen, mittleren und hohen Zungenhebung*).

Схематично місце артикуляції та рівень підйому язика можна зобразити за допомогою чотирикутника голосних.

2.2 Чотирикутник голосних (Das Vokalviereck)

2.3 Правила читання довгих і коротких голосних

Голосний звук вимовляється довго у таких випадках:

- 1) у відкритому наголошеному складі (відкритий склад – склад, який закінчується голосним звуком): *da, ba–den*;
- 2) у відносно закритому складі, тобто у наголошеному закритому складі (закритий склад – склад, який закінчується приголосним звуком), який при зміні слова може стати відкритим: *Tag – Ta–ge, bat – ba–ten*;
- 3) в односкладовому незмінюваному слові перед г: *gar, wir; der*;
- 4) при подвоєнні голосної букви: *Staat, Saat*;
- 5) якщо після голосної іде німе h: *nah, Bahn, gehen*;
- 6) Перед ß: *groß, aß*.

Голосний звук вимовляється коротко у таких випадках:

- 1) у закритому складі: *das, an, Land*;
- 2) перед подвоєною приголосною, яка належить до кореня слова: *dann, Anna*;
- 3) перед двома або декількома приголосними, які належать до кореня слова: *rechts, Sumpf*.

2.4 Особливості німецьких голосних у порівнянні з українськими

1. В німецькій мові чітко розрізняють довгі та короткі голосні, що не притаманне українській мові. Тривалість (довгота чи короткість) голосних у німецькій мові має смислорозрізнювальне значення. Порівняйте: *Schal* (з довгим голосним „a“) означає «шаль, шарф», а *Schall* (з коротким голосним „a“) означає «звук».
2. Німецькі короткі голосні вимовляються більш коротко, ніж українські, а довгі – значно довше, ніж українські. В транскрипції після довгого голосного ставляться дві крапки – [a:], короткість спеціальним значком не позначається.
3. Тривалість голосних тісно пов'язана з їх якістю. Короткі голосні називаються широкими (відкритими), а довгі – вузькими (закритими).

Порівняйте: *weg* (з коротким широким голосним „e“) означає «геть», а *Weg* (з довгим вузьким голосним „e“) означає «шлях, дорога». В українській мові цієї особливості немає.

4. Німецькі голосні, які стоять на початку слова або кореня слова, вимовляються з сильним (твердим) приступом, а голосні, які стоять в середній позиції – з слабким приступом. *Наприклад: 'acht, 'Abend, be'antworten. Приступ голосних* – це характерні вібрації голосових зв'язок на початку вимови голосного. В українській мові твердий приступ відсутній. Він зустрічається хіба що при емоційній вимові деяких вигуків, наприклад «Ой!», «Ох!».
5. Німецькі голосні, особливо довгі, вимовляються із значно більшим мускульним напруженням без перехідної артикуляції і без сторонніх звуків. Тому німецькі голосні звучать однорідно від початку і до кінця артикуляції. Українські голосні менш напружені й не звучать однорідно. *Порівняйте: німецьке Sohn [zo:n] і українське рот [roat].*
6. У ненаголошеному складі німецькі голосні не змінюють своєї якості, але втрачають довготу. Вони вимовляються напівдовго: *Telefon [te-le-'fo:n]*. Українські голосні в ненаголошеному складі вимовляються редуковано.
7. Залежно від форми губ голосні звуки поділяються на лабіалізовані та нелабіалізовані. Німецька система голосних має 4 лабіалізовані голосні переднього ряду: [y:], [ʏ], [ø:], [œ] та 4 лабіалізовані голосні заднього ряду: [u:], [ʊ], [o:], [o]. В українській мові є лише два лабіалізовані голосні – у та о.
8. В німецькій мові є 3 дифтонги. Дифтонг – це поєднання двох голосних в одному складі. При вимові німецьких дифтонгів перший голосний вимовляється з наголосом, чітко, а другий – без наголосу: *ei – [ae], au – [ao], eu – [oø]*. В українській мові дифтонгів немає.

2.5 Голосні звуки

2.5.1 Голосні звуки [ɑ:], [a]

Langes Vokal			Kurzes Vokal		
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[ɑ:]	„a“	<i>baden, Tag</i>	[a]	„a“	<i>Klasse, Alter, an, ab, das</i>
	„ah“	<i>Bahn</i>			
	„aa“	<i>Staat</i>			
	Ausnahmsweise in: (Як виняток в)	1) <i>der Adler</i> 2) <i>der Arzt</i> 3) <i>der Bart</i> 4) <i>die Art</i> 5) <i>nach</i> 6) <i>der Papst</i> 7) <i>der Quark</i> 8) <i>die Sprache</i> 9) <i>sprach</i> 10) <i>brach</i> 11) <i>der Quarz</i> 12) <i>die Jagd</i> 13) <i>zart</i> 14) <i>das Harz</i>		Ausnahmsweise in:	1) <i>der Bräutigam</i> 2) <i>der Januar</i> 3) <i>die Grammatik</i> 4) <i>der Monat</i> 5) <i>der Nachbar</i> 6) <i>die Nachtigall</i>

Вправа 1. а) Послухайте подані прізвища, підкресліть почуте слово (Track 45 CD1 - Phonotheek). Прочитайте пари слів.

Зразок (Muster): Mahn – Mann → Mann

1. Hahnel	Hannel
2. Raalig	Rallig
3. Wahlke	Wallke
4. Stahnitz	Stannitz
5. Dahme	Damme
6. Rahmers	Rammers
7. Grapner	Grappner
8. Maßler	Massler
9. Dahneberg	Danneberg
10. Krakendorf	Krackendorf

б) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: *Heißt der neue Nachbar (die neue Nachbarin) Mahn?*

B: *Nein, Mann.*

Вправа 2. Затранскрибуйте у поданих словах звуки „а“: довгий [a:], короткий [a]. Прочитайте іменники з артиклем. Зверніть увагу на довготу чи короткість звука „а“.

Зразок (Muster): Saft → [a]

1. Salz []
2. Apfel []
3. Tasse []
4. Glas []
5. Braten []
6. Kanne []
7. Kaffee []
8. Wasser []
9. Sahne []
10. Flasche []

Вправа 3. Утворіть від поданих дієслів дієслова з префіксами *an-* та *ab-*. Прочитайте усі три форми, перекладіть, утворіть з 5 дієсловами речення.

Зразок (Muster): halten → anhalten, abhalten

1. sagen
2. fahren
3. zahlen
4. tragen
5. machen
6. schlagen
7. malen
8. schalten
9. fallen
10. lachen

Вправа 4. Утворіть від поданих дієслів прикметники із суфіксом –sam. Прочитайте та перекладіть пари слів. Зверніть увагу: суфікс –sam не наголошується.

Зразок (Muster): raten → ratsam

1. wachen
2. arbeiten
3. unterhalten
4. sparen
5. lange
6. achten

Вправа 5. Утворіть від поданих іменників композити за зразком. Прочитайте утворені слова з артиклем. Зверніть увагу: наголос у падає на означальне слово.

Zwei aus drei

*Зразок (Muster): der Montag – der Abend – die Kasse →
der Montagabend, die Abendkasse*

1. die Straße – die Bahn – die Schranke
2. die Klasse – die Arbeit – der Tag
3. die Stadt – der Park – die Bank
4. das Bad – der Mantel – die Tasche
5. der Saft – das Glas – das Regal
6. das Papier – der Kram – der Laden

2.5.2 Голосні звуки [o:], [ɔ]

Langes Vokal			Kurzes Vokal		
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[o:]	„o“	<i>loben, wo, rot</i>	[ɔ]	„o“	<i>Wort, ob, von</i>
	„oh“	<i>Sohn</i>		„o“ in – os	<i>Kosmos</i>
	„oo“	<i>Boot</i>			
	„o“ in –or	<i>Doktor</i>			
	„eau“, „ot“ in den Wörtern französischer Herkunft	<i>Niveau, Depot, Trikot</i>			
	Ausnahmsweise in:	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>der Herzog</i> 2) <i>hoch</i> 3) <i>das Kloster</i> 4) <i>der Mond</i> 5) <i>der Montag</i> 6) <i>das Obst</i> 7) <i>Ostern</i> 8) <i>schon</i> 9) <i>der Trost</i> 10) <i>vor</i> 11) <i>vorwärts</i> 12) <i>der Knoblauch</i> 		Ausnahmsweise in:	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>die Hochzeit</i> 2) <i>der Vorteil</i>

Вправа 1. Послухайте подані тексти. Зверніть увагу на виділені звуки „o“.
Прочитайте тексти, дотримуючись тривалості голосних „o“. (Track 63 CD1 - Phonotheke)

Sonne, Mond und Sterne,
 ich hab dich ja so gerne.

Hab Sonne im Herzen,
 ob's stürmt oder schneit,
 ob der Himmel voll Wolken
 und die Erde voll Streit.

Ringelringel Rosen,
 süße Aprikosen.

(Sprüche)

Вправа 2. а) Послухайте подані прізвища, підкресліть почуте слово (Track 64 CD1 - Phonotheke). Прочитайте пари слів.

Зразок (Muster): Mohler – Moller → Moller

1. Roth	Rott
2. Krohne	Kromme
3. Hofmann	Hoffmann
4. Große	Grosse
5. Scholer	Scholler
6. Moosberg	Mossberg
7. Kohler	Koller
8. Bohlen	Bollen

б) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: *Wohnt hier Frau Mohler?*

B: *Nein, hier wohnt Frau Moller.*

Вправа 3. Затранскрибуйте у поданих словах звуки „о“: довгий [o:], короткий [ɔ]. Прочитайте групи слів. Зверніть увагу на довготу чи короткість звука „о“.

Wir kochen

Зразок (Muster): ohne Kochrezept → [o:], [ɔ]

1. ein hoher Topf	[]	[]
2. rohe Kartoffeln	[]	[]
3. rote Bohnen	[]	[]
4. eine große Zitrone	[]	[]
5. Knoblauchsoße	[]	[]
6. Rosenkohl	[]	[]
7. Peperonischoten	[]	[]
8. Obst und Most	[]	[]

Вправа 4. Утворіть від поданих дієслів прикметники із суфіксом –voll. Прочитайте та перекладіть пари слів. Зверніть увагу: суфікс –voll не наголошується.

Зразок (Muster): Liebe → liebevoll

1. Sorgen
2. Humor
3. Vorwurf
4. Hoffnung
5. Verantwortung
6. Hochachtung
7. Risiko
8. Vorurteil

Вправа 5. Послухайте та прочитайте подані вислови (Track 67 CD1 - Phonotheek). Зверніть увагу на довготу чи короткість звука „o“. Перекладіть та вивчіть їх.

1. Hallo! Na so was!
2. Schön, dass ihr schon kommt!
3. Ich bin so froh!
4. Kommt doch rein!
5. Feiern wir den tollen Erfolg!
6. Unverhofft kommt oft!
7. Zum Wohl!
8. Wohl bekomm's!
9. Prost!
10. Hoch sollt ihr leben!

Вправа 2. а) Послухайте подані прізвища, підкресліть почуте слово (Track 71 CD1 - Phonotheek). Прочитайте пари слів.

Зразок (Muster): Müller – Möller → Möller

1. Muhler	Mohler
2. Muhler	Muller
3. Muller	Moller
4. Most	Must
5. Kuster	Koster
6. Rode	Rude
7. Buhlmann	Bullmann
8. Wuhlberg	Wohlberg
9. Burkhard	Borkhard
10. Roderich	Ruderich

б) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: Heißt der Musiker (die Musikerin) Muller oder Moller?

B: Er (Sie) heißt ...

Вправа 3. а) Утворіть від поданих іменників прикметники. Утворіть антоніми до поданих слів з префіксом *un-*.

Зразок (Muster): das Glück – glücklich, das Unglück, unglücklich

1. die Geduld
2. die Schuld
3. die Pünktlichkeit
4. die Freundlichkeit
5. die Ruhe
6. die Genauigkeit

б) Прочитайте пари слів, наприклад:

Glück – Unglück, glücklich – unglücklich

Вправа 4. Послухайте та прочитайте групи слів (Track 74 CD1 - Phonotheek). Зверніть увагу на довготу чи короткість звука „u“. Утворіть з поданими групами слів речення та опишіть подорож під час відпустки.

Urlaub in Budapest

1. Urlaub im Juni
2. Lust auf Ungarn
3. das Urlaubsziel aussuchen
4. ein Hotelzimmer in Budapest buchen
5. mit dem Zug zum Flughafen fahren
6. mit dem Flugzeug nach Budapest fliegen
7. nur 2 Stunden Flug
8. in Budapest einen wunderbaren Urlaub erleben

Вправа 5. Послухайте вислови та прочитайте їх емоційно (гнівно) (Track 75 CD1 - Phonotheek). Зверніть увагу на довготу чи короткість звука „u“.

Wut!

1. Du musst doch verrückt sein!
2. Es geht jetzt um die Wurst!
3. Warum tust du das!
4. So ein Unfug.
5. Du und dein Übermut!
6. Zum Kuckuck noch mal!
7. Ich wusste es.
8. Aber genug ist genug!
9. Schluss jetzt!
10. Du dumme Nudel!

2.5.4 Голосні звуки [i:], [ɪ]

Langes Vokal			Kurzes Vokal		
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[i:]	„i“	<i>Titel, Igel, Krokodil</i>	[ɪ]	„i“	<i>Hilfe, bitte, bin, in</i>
	„ie“	<i>die, lieben, vier</i>		„i“ in -icht, -ig, -im, -in, -is, -isch, -it, -lich, -nis	<i>Schülerin, Geheimnis, fertig, städtisch,</i>
	„ih“	<i>Ihnen, ihn</i>		„i“ in -ik	<i>Gotik, Poetik</i>
	„ieh“	<i>ziehen, fliehen, Vieh</i>			
	„i“ vor r	<i>mir, wir, dir</i>			
	„i“ in -ik	<i>Musik, Physik</i>			
	„ee“, „ea“ in Wörtern aus dem Englischen	<i>das Team, Shakespeare</i>			
Ausnahmsweise in:	1) <i>Emil</i> 2) <i>Erwin</i> 3) <i>Island</i> 4) <i>isländisch</i> 5) <i>das Kaninchen</i> 6) <i>die Nische</i> 7) <i>gibt</i>	Ausnahmsweise in:	1) <i>das Viertel</i> 2) <i>vierzehn</i> 3) <i>vierzig</i> 4) <i>das Kapitel</i> 5) <i>die Literatur</i> 6) <i>Irland</i>		

Вправа 1. Послухайте та підкресліть почуте слово (Track 58 CD1 - Phonotheek). Прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів.

Зразок (Muster): mehr – mir → mir

1. wer	wir
2. legen	liegen
3. leben	lieben
4. beten	bieten
5. flehen	fliehen
6. Teer	Tier
7. Welle	Wille
8. Fenster	finster
9. Betten	bitten
10. Stelle	Stille

Вправа 2. а) Затранскрибуйте у поданих словах звуки „і“: довгий [i:], короткий [ɪ]. Прочитайте слова з артиклем. Зверніть увагу на довготу чи короткість звука „і“.

Зразок (Muster): Tisch → [ɪ]

1. Brille []
2. Ring []
3. Brief []
4. Birne []
5. Milch []
6. Pille []
7. Bier []
8. Zwiebel []
9. Bild []
10. Fisch []

б) Утворіть з поданими словами речення, наприклад:

„Die Brille liegt auf dem Tisch“.

Вправа 3. Утворіть від поданих слів 2-гу та 3-тю особу однини у презенс. Прочитайте слова.

Зразок (Muster): essen → du isst, er isst

1. messen
2. helfen
3. legen
4. sehen
5. nehmen
6. geben
7. treten
8. sprechen
9. treffen
10. vergessen

б) Утворіть з поданими словами речення, наприклад „Isst du das bitte noch?“

Вправа 4. а) Утворіть від поданих слів 1–шу особу однини та множини у претерит. Прочитайте слова.

Зразок (Muster): braten → ich briet, wir brieten

1. schreiben
2. raten
3. gefallen
4. halten
5. gehen
6. schlafen
7. bleiben
8. schneiden
9. reiten
10. heißen

б) Утворіть з поданими словами речення, наприклад:

„Ich briet mir ein Schnitzel.“

Вправа 5. а) Позначте у поданих словах довгий звук [i:]. Прочитайте речення.

1. Es ist vier Uhr.
2. Es ist vier Uhr vier.
3. Es ist vier Uhr vierundvierzig.
4. Es ist sieben Uhr.
5. Es ist sieben Uhr sieben.
6. Es ist sieben Uhr siebzehn.
7. Es ist siebzehn Uhr.
8. Es ist siebzehn Uhr sieben.
9. Es ist siebzehn Uhr siebzehn.
10. Es ist siebzehn Uhr siebenundzwanzig

б) Утворіть з поданими годинами речення, наприклад:

„Um sieben Uhr stehe ich auf.“

**Вправа 6. Послухайте та прочитайте подані речення–скоромовки.
Позмагайтесь: хто швидше проговорить скоромовку. (Track 59 CD1 -
Phonothek)**

Wenn Fliegen hinter Fliegen fliegen,
fliegen Fliegen Fliegen nach.

Fischers Fritz fischt frische Fische.
Frische Fische fischt Fischers Fritz.

Sieben Schneeschipper schippen
sieben Schippen Schnee.

2.5.5 Голосні звуки [e:], [ɛ:], [ɛ]

Langes Vokal			Kurzes Vokal		
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[e:]	„e“	<i>geben, leben, Weg</i>	[ɛ]	„ä“	<i>ändern, älter</i>
	„ee“	<i>Meer, See, Tee</i>		„e“	<i>fern, fest, nett, weg</i>
	„eh“	<i>sehen, lehren</i>		„e“ in Präfixen emp- , ent-	<i>empfangen, entgegen</i>
	„e“ in kurzen Wörtern vor einem sonoren Konsonanten	<i>dem, den, der, er, her, wem, wen, wer</i>			
	Ausnahmsweise in:	<ol style="list-style-type: none"> 1) die Beschwerde 2) Dresden 3) die Erde 4) erst 5) das Erz 6) der Herd 7) die Herde 8) der Keks 9) der Krebs 10) nebst (D) 11) das Pferd 12) Schleswig 13) das Schwert 14) stets 15) werden 16) wert 17) das Zebra 			
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[ɛ:]	„ä“	<i>Väter, Träne, Bär</i>			
	„äh“	<i>wählen, während</i>			
	„ai“, „ei“ in Wörtern aus dem Französischen	<i>Palais [palɛ:] Seine [sɛ:n]</i>			
	Ausnahmsweise in:	<ol style="list-style-type: none"> 1) die Ärzte 2) die Gebärde 3) das Gemälde 4) das Gespräch 5) das Mädchen 6) das Märchen 7) nächst 8) nämlich 9) das Rätsel 10) das Städtchen 11) die Städte 12) zärtlich 			

Вправа 1. Послухайте подані прізвища, підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів. Зверніть увагу на довготу голосного „е“ (Track 51 CD1 - Phonotheke)

Зразок (Muster): Beetz – Betz → Beetz

1. Dehmel	Demmel
2. Seeler	Seller
3. Wehlske	Welske
4. Betrig	Bettrig
5. Kehler	Keller
6. Wesel	Wessel
7. Mehlzer	Mälzer
8. Redig	Reddig
9. Federsen	Feddersen
10. Degenkolb	Deggenkolb

Вправа 2. Послухайте подані прізвища, підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів. (Track 52 CD1 - Phonotheke)

Зразок (Muster): Reger – Rieger – Rieger

1. Brehm	Briem
2. Zeller	Ziller
3. Welske	Wilske
4. Behtge	Bietge
5. Kehler	Kieler
6. Wesel	Wiesel
7. Melzer	Milzer
8. Rendig	Rindig
9. Fehlmann	Fielmann
10. Dellenberg	Dillenberg

Вправа 3. Затранскрибуйте у поданих словах звуки „e“: довгий закритий [e:], довгий відкритий [ɛ:], короткий відкритий [ɛ]. Прочитайте та перекладіть дієслова. Зверніть увагу на довготу чи короткість звука „e“.

Зразок (*Muster*): lesen – [e:]

Tätigkeiten

1. reden []
2. lernen []
3. zählen []
4. nähen []
5. kleben []
6. rennen []
7. geben []
- 8 wählen []
- 9 denken []
- 10 gehen []

Вправа 4. а) Послухайте та прочитайте подані слова (Track 49 – Aussichten). Зверніть увагу на тривалість голосного „e“ та на відмінність у вимові звуків „i“ та „e“.

E–Laute

1. [e:] – [ɛ] Beet – Bett | Weg – weg | den – denn
2. [ɛ:] – [ɛ] wählen – Wellen | Täler – Teller
3. [ɛ:] – [e:] Bären – Beeren | (Herr) Mähler – (Herr) Mehler

I– und E–Laute

4. [i:] – [e:] sie – See | wir – wer | lieben – leben
5. [ɪ] – [ɛ] bitten – Betten | Stille – Stelle

б) Послухайте та підкресліть почуте слово (Track 50 – Aussichten).

Вправа 5. Послухайте подані речення (Track 52 – Aussichten). Позначте тривалість виділених звуків „e“: короткий [.], довгий [_] . Прослухайте ще раз та прочитайте речення.

Wer tut das gern?

Wer redet gern?

Wer isst gern Äpfel?

Wer fährt gern Rad?

Wer lernt gern?

Wer geht gern tanzen?

Wer isst gern Käse?

Wer steht gern früh auf?

Wer trinkt gern Tee?

Wer schläft gern lange?

Wer isst gern Erdbeeren?

Wer geht gern spazieren?

Wer fährt gern ans Meer?

Вправа 6. Впорядкуйте подані вислови. Послухайте та позначте тривалість виділених звуків „e“: короткий [.], довгий [_] (Track 53 – Aussichten). Послухайте ще раз та прочитайте вислови.

Lebensweisheiten

A:

1. Bei schlechtem Regenwetter
2. Auf der ganzen Welt
3. Ein leckeres Essen
4. Tritt dir jemand auf den Zeh,
5. Ein bequemes Bett
6. Tut der Bauch sehr weh,
7. Nehmen und geben
8. Plätzchen vom Bäcker
9. Mehr Sonne als Regen
10. Urlaub am Meer

B:

1. wird nicht schnell vergessen.
2. schmecken sehr lecker.
3. gehören zum Leben.
4. zählt oft nur das Geld.
5. auf all deinen Wegen.
6. ist es oft zu Hause netter.
7. gefällt den meisten Menschen sehr.
8. ist besonders nett.
9. tut es meistens schrecklich weh.
10. trink Kamillentee.

2.5.6 Редукований звук [ə]

Reduziertes [ə]				
Es wird gesprochen			Es fällt in der Umgangssprache aus	
Laut	Schrift	Beispiele	Schrift	Beispiele
[ə]	„e“ in Präfixen be- , ge-	<i>bekommen, geschehen</i>	„e“ in der Endung -en nach Engereibelauten [f],[s],[ʃ], [x], [v], [z], [ʒ] und nach Affrikaten [pf][ts][tʃ]	<i>heißen, tanzen, hoffen, lesen, kochen, kämpfen, sitzen</i>
	„e“ in unbetonten Endsilben, Suffixen und Flexionen -e , -em , -et , -est , -es	<i>Hilfe, diesem, leitet, dieses, arbeitest</i>	„e“ in der Endung -en nach Verschlussprenglauten: a) nach [p], [b] wird [n] zu [m]; b) nach [k], [g] wird [n] zu [ŋ]; c) nach [t], [d].	<i>leben, Lippen, geben, legen, sagen, packen, baden, antworten</i> z.B. <i>leben</i> ['le:bm] z.B. <i>legen</i> ['le:gŋ] z.B. <i>baden</i> ['ba:dn]
	„e“ im Suffix -chen	<i>Brötchen</i>	„e“ in der Endung -el nach Nasalen [m],[n],[ŋ], Engelaute, Affrikaten und Verschlusslauten	<i>Apfel, Gipfel, Tafel</i>
	„e“ in der Endung -en nach Vokalen und Diphthongen	<i>hauen, schreien</i>		
	„e“ in der Endung -en nach Nasalen [m],[n],[ŋ] und nach [l],[r],[j]	<i>fehlen, nehmen, nennen, ringen, rühren, Taljen</i>		
	„e“ in der Endung -el nach Vokalen und nach [l],[r],[g]	<i>Barrel, Knäuel, Regel</i>		
	„e“ in der Endung -em nach Verschlusslauten, Nasenlauten und nach [l],[r]	<i>Atem, feigem, hellem, wirrem</i>		

Вправа 1. Послушайте і прочитайте віршик (Track 1 CD2 – Phonotheek). Зверніть увагу на вимову виділених літер. Зробіть аудіозапис прослуханого тексту.

Ein Gedicht

Häuser haben **Dä**cher,
Schränke haben **Fä**cher.
Strümpfe haben **Mas**chen,
Hosen haben **Tas**chen.
Bäume haben **Ä**ste,
Wirte haben **Gä**ste.
Pflanzen haben **Ke**ime,
Kinder suchen **Re**ime.

(überliefert)

Вправа 2. Послухайте і прочитайте текст (Track 92 – Aussichten). Зверніть увагу на редукований звук [ə].

So klingt es!

Umfrage: Ich habe heute sieben Personen im Zug gefragt, womit sie ihre Zugfahrt zur Arbeit verbringen. Das haben sie gesagt:

- Zeitung lesen.
- Noch schnell frühstücken.
- Was essen und Kaffee trinken.
- Schlafen.
- Mit meiner Kollegin übers Wochenende reden.
- Träumen.
- In mein Tagebuch schreiben.

Вправа 3. Хитрощі для редукованого звука [ə]

а) Спробуйте ці хитрощі:

- Вимовляйте наголошений склад голосно та з напругою, а ненаголошений склад з редукованим звуком [ə] тихо та без напруги: **heu-te**, **ge-nug**.
- Зверніть увагу, що в багатьох словах редукований звук [ə] в закінченні *-en* випадає: stehen – stehn, reden – redn, haben – habn, trinken – trinkn.

б) Прослухайте та повторіть (Track 93 – Aussichten). Використовуйте хитрощі для редукованого звука [ə] з пункту а).

1. [ə] (-e) heute | habe | bitte | Tage
2. [ə] (e-) gefahrt | gesagt | besuch | Geschenk
3. [ən] (-en) stehen | träumen | singen | hören
4. [n] (-n) reden | haben | trinken | lesen

Вправа 4. Слова з невеликими відмінностями

а) Послухайте та прочитайте слова з невеликими відмінностями (Track 94 – Aussichten).

1. [ə] – [e:] alle – Allee | Arme – Armee | Wege – WG
2. [ə] – [ɐ] jede – jeder | keine – keiner | seine – seiner | Miete – Mieter
3. ohne [ə] – Arm – Arme | Bein – Beine | Haar – Haare | Heft – Hefte
mit [ə]
4. [ə] – [ən] Blume – Blumen | Zange – Zangen | Ware – Waren | Nähe – nähen

б) Послухайте та підкресліть почуте слово. (Track 95 – Aussichten)

Вправа 5. Послушайте та підкресліть почуте слово. (Track 96 – Aussichten)

Aus der Werbung

Echte/Echter Schinken – ein Genuss!

Ostsee – *Fische/Fisch!* Meine Welt, mein Geschmack!

Wirklich *leckere/leckerer* Kuchen! Da können Gäste kommen!

Bitte/Bitter -süß? Feine Bitter–Schokolade.

Heiße Tasse! Schnelle *Suppe/Suppen!*

Wein/Weine aus der Region – so delikat.

Back *ware/waren* von Kuhn/Kuhne finden Sie im Kühlregal.

Hemden, Hosen, Blusen, Röcke – hier gibt's neue *Ware/Waren!*

Spiel-*Scholz / Spiele-Scholze* – Spaß für die ganze Familie!

Musikalischer Moment! / Musikalische Momente! Die neue Yoko-CD.

Вправа 6. Доповніть римівки. Прочитайте римівки, звертайте увагу на редукований звук [ə] в закінченнях -e та -en.

1. Kein Mund ohne Zähne, kein Pferd ohne ...	a) Wellen
2. Kein Hund ohne Bellen, kein Meer ohne ...	b) Grete
3. Keine Stute ohne Füllen, kein Löwe ohne ...	c) Mähne
4. Kein Koch ohne Schürze, keine Speise ohne ...	d) Brüllen
5. Kein Himmel ohne Sterne, kein Apfel ohne ...	e) Würze
6. Kein Garten ohne Beete, kein Hans ohne ...	f) Kerne

Вправа 7. Alles Geschenke?

а) Позначте в поданих реченнях редукований звук [ə] і прочитайте речення.

Ich besuche dich morgen!

Ich lese dir ein Gedicht vor!

Ich lade dich zum Essen ein.

Ich backe dir einen Kuchen.

Ich gehe mit dir einkaufen

Ich repariere deinen Computer.

Ich erzähle dir ein Märchen.

Ich wünsche dir Vergnügen.

Ich gehe mit dir spazieren.

Ich bleibe hier stehen.

Ich bestelle eine Pizza für dich!

Ich schicke dir ein Päckchen.

Ich gehe mit dir schwimmen.

Ich schenke dir Blumen.

Ich lese dir ein Märchen vor.

Ich gehe mit dir tanzen.

Ich gehe mit dir baden.

Ich gehe mit dir singen.

b) Потренируйтесь удвох за зразком:

A: *Anna, ich besuche dich morgen!*

B: *Oh, vielen, vielen Dank!/Ich danke dir!*

2.5.7 Голосні [ø:], [œ]

Langes Vokal			Kurzes Vokal		
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[ø:]	„ö“	<i>böse, schön</i>	[œ]	„ö“	<i>Wörter, zwölf</i>
	„öh“	<i>Söhne</i>			
	„oe“	<i>Goethe</i>			
	„eu“ in den französischen Wörtern	<i>Ingenieur, Redakteur</i>			
	Ausnahmsweise in:	1) <i>die Behörde</i> 2) <i>höchst</i> 3) <i>Österreich</i> 4) <i>trösten</i> 5) <i>die Börse</i>			

Вправа 1. Послухайте вірш (Track 77). Прочитайте, зверніть увагу на виділені голосні. Зробіть запис вірша.

Heidenröslein

Sah ein Knab ein Röslein stehn,
Röslein auf der Heiden,
war so jung und morgenschön,
lief er schnell, es nah zu sehn,
sah's mit vielen Freuden.
Röslein, Röslein, Röslein rot,
Röslein auf der Heiden.

(Johann Wolfgang von Goethe)

Вправа 2. а) Послухайте подані прізвища, підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів. (Track 78)

Зразок (Muster): Zellig – Zöllig → Zöllig

1. Sehnel	Söhnel
2. Heller	Höller
3. Gehre	Göhre
4. Meller	Möller
5. Resel	Rösel
6. Wärtke	Wörtke
7. Lesselberg	Lösselberg
8. Kenneke	Könneke

b) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: *Heißt diese schöne Frau Zellig oder Zöllig?*

B: *Sie heißt ...*

Вправа 3. Послушайте та підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів.

Прочитайте ряди слів. (Track 79)

Зразок (Muster): Schlosser – Schlösser → Schlösser

1. losen	lösen
2. schon	schön
3. große	Größe
4. fordern	fördern
5. Boden	Böden
6. Ofen	Öfen
7. hohe	Höhe
8. Vogel	Vögel

Вправа 4. Затранскрибуйте у поданих словах звуки „ö“: довгий [ø:], короткий [œ]. Прочитайте слова. Зверніть увагу на довготу чи короткість звука „ö“.

Eigenschaften

1. blöd	[]
2. nervös	[]
3. böse	[]
4. plötzlich	[]
5. fröhlich	[]
6. öffentlich	[]
7. höhlich	[]
8. persönlich	[]

b) Підберіть до поданих прикметників відповідні іменники з „ö“ (наприклад, *König, Löffel, Wörterbuch, Möbel, Töchter, Söhne, Dörfer, Rösche*) та утворіть словосполучення, наприклад „*schöne Söhne*“.

Вправа 5. а) Утворіть від поданих іменників форму множини. Прочитайте пари слів.

Зразок (Muster): das Wort → die Wörter

1. das Korn
2. der Block
3. der Strom
4. der Ton
5. der Sohn
6. die Tochter
7. der Korb
8. der Kopf

b) Доповніть іменники числівником *zwölf*. Прочитайте утворені словосполучення, наприклад: *zwölf Wörter*. Придумайте інші приклади.

Вправа 6. Послухайте і позначте: привітно чи непривітно? (Freundlich oder unfreundlich?) (Track 83). Послухайте ще раз та повторіть.

Freundlich oder unfreundlich?

Зразок (Muster):

Ach wie schön! →

x

1. Na schön.
2. Das ist ja sehr schön.
3. Das ist ja noch schöner.
4. Das wird ja immer schöner!
5. Hört, Hört!
6. Das ist doch nicht möglich!
7. Das kann ja gar nicht möglich sein!
8. Nimm's doch nicht persönlich!

2.5.8 Голосні [y:], [y]

Langes Vokal			Kurzes Vokal		
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[y:]	„ü“	<i>üben, lügen</i>	[y]	„ü“	<i>Gürtel, Mütter</i>
	„üh“	<i>fühlen, Bühne</i>		„y“	<i>Gymnastik, System, Symbol</i>
	„y“	<i>Analyse, Lyrik</i>			
	Ausnahmsweise in:	1) <i>die Büste</i> 2) <i>düster</i> 3) <i>wüst</i> 4) <i>die Wüste</i>			

Вправа 1. а) Послухайте подані прізвища, підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів. (Track 86)

Зразок (Muster): Kühne – Künne → Kühne

1. Dünel	Dünnel
2. Hüter	Hütter
3. Bühlow	Büllow
4. Rübler	Rüssler
5. Rühle	Rülle
6. Mühler	Müller
7. Stübelitz	Stübbelitz
8. Bückeberg	Bückerberg

б) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: *Heißt der Künstler Künne?*

B: *Nein, Kühne.*

Вправа 2. Послухайте та підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів.

Прочитайте ряди слів. (Track 87)

Зразок (Muster): Flüge – Fliege → Fliege

1. Dünen	dienen
2. für	vier
3. spülen	spielen
4. Tür	Tier
5. Bühne	Biene
6. Süden	sieden
7. Züge	Ziege
8. kühl	Kiel

Вправа 3. Послухайте та підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів. (Track 88 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): Kür – Kur → Kur

1. Tür	Tour
2. Mütter	Mutter
3. führen	fuhren
4. drücken	drucken
5. nützen	nutzen
6. Brüder	Bruder
7. würden	wurden
8. wüssten	wussten

Вправа 4. а) Послухайте та затранскрибуйте у поданих словах звуки „ü“: довгий [y:], короткий [ʏ]. Прочитайте назви міст. (Track 89 – Phonotheek intensiv)

Ortsnamen

Зразок (Muster): Lübeck → [y:]

1. Thüringen	[]
2. Würzburg	[]
3. Nürnberg	[]
4. Fürth	[]
5. München	[]
6. Düsseldorf	[]
7. Münster	[]
8. Zürich	[]

б) Які з цих міст розташовані на півдні Німеччини? Пошукайте і розкажіть. Наприклад:

München liegt im Süden Deutschlands.

Вправа 5. а) Позначте у поданих словах звуки „ü“: довгий [y:], короткий [ʏ]. Прочитайте слова, зверніть увагу на наголос.

Häufungen

1. das Frühstück
2. die Hühnerbrühe
3. die Gemüsebrühe
4. die Südfrüchte
5. die Mülltüte
6. die Gewürzmühle
7. die Glückwünsche
8. das Glücksgefühl

б) Утворіть з поданими композитами словосполучення або речення. Наприклад:

Zum Frühstück möchte ich Hühnerbrühe.

Вправа 6. Утворіть від поданих іменників множину. Прочитайте пари слів. Доповніть іменники в множині числівниками *fünf / fünfzehn / fünfzig ...* і прочитайте ці словосполучення. Наприклад: *fünf Hüte, ...*

Зразок (Muster): der Hut → die Hüte

1. der Fluss
2. der Grund
3. die Mutter
4. die Frucht
5. der Bruder
6. das Buch
7. der Gruß
8. der Zug

2.5.9 Дифтонги [æ], [ɔø], [aɔ]

Diphthonge					
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[æ]	„ei“	<i>Eis, Heine, zwei</i>	[ɔø]	„eu“	<i>Eule, Leute, heute</i>
	„ai“	<i>Mai, Saite, Kairo</i>		„eu“	<i>Träume, äußern</i>
	„ey“, „ay“ in Eigennamen	<i>Meyer, Bayern</i>		„oi“, „oy“ in Fremdwörtern	<i>Broiler, Boykott</i>
	„i“, „y“ in Wörtern aus dem Englischen	<i>Times, Byron</i>			
Laut	Schrift	Beispiele			
[aɔ]	„au“	<i>Auge, braun, aus</i>			
	„ou“, „ow“ in Wörtern aus dem Englischen	<i>Couch, Pound, Clown</i>			

Вправа 1. Так звучать дифтонги!

а) Послушайте і прочитайте. Зверніть увагу на дифтонги, виділені жирним шрифтом. (Track 83 – Aussichten)

Deutsche Flüsse

Weißt du, an welchen großen Flüssen

deutsche Städte liegen müssen?

Ulm liegt an der **Donau**, Köln liegt am **Rhein**,

Heilbronn liegt am Neckar und Frankfurt am **Main**.

Das ist **einfach** zu versteh'n – **Reime** machen dir's bequem!

б) Послушайте двічі і прочитайте подані словосполучення спочатку тихо і потім голосно. Зверніть увагу на дифтонги. (Track 84 – Aussichten)

1. [æ] **einfach** / **Reim**

2. [aɔ] **auch** / **Donau**

3. [ɔø] **deutsch** / **neu**

Вправа 2. Послушайте, зверніть увагу на відмінності і прочитайте. (Track 85 – Aussichten)

1. [i:] – [æ] (*ie – ei*) **sie – sei** / **Lied – leid** / **nie – nein** / **wie – weil** / **Ziele – Zeile**

2. [æ] – [aɔ] (*ei – au*) **Ei–Au!** / **Eis – aus** / **Reim – Raum** / **Reis – raus**

3. [aɔ] – [ɔø] (*au – eu/üu*) **auch – euch** / **Baum – Bäume** / **Haus – Häuser** / **Traum – Träume**

Вправа 3. Послухайте подані прізвища, підкресліть почуте слово. Прочитайте ряди слів. (Track 94 – Phonotheek intensiv)

Familiennamen unterscheiden

Зразок (Muster): Rahmer – Reimer – Rehmer → Reimer

1. Käufer	Koffer	Köfer
2. Haufner	Hafer	Hofer
3. Kramer	Kremer	Kreimer
4. Dreiser	Draser	Dreser
5. Kreuger	Kroger	Kröger
6. Brauner	Brahner	Brohner
7. Haubner	Habner	Hobner
8. Keitner	Katner	Ketner

б) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: *Ist das Frau Rahmer?*

B: *Nein, das ist Frau Reimer.*

Вправа 4. Фірми та магазини. Послухайте і доповніть пропущені літери: *ei, eu, äu, au*. (Track 86 – Aussichten) Зробіть запис слів.

Firmen und Geschäfte

1. W__nhandlung
2. H__zöl
3. Spielz__gladen
4. H__sm__ster
5. Werkz__gb__
6. __towerkstatt
7. Geb__der__nigung
8. Fl__scher__
9. K__fh__s
10. R__sebüro

Вправа 5. Покупки

а) Послушайте слова та словосполучення (Track 87 – Aussichten). Позначте дифтонги [æ], [ɔø], [aø] різними кольорами і потренуйте вимову.

Einkaufen

Eis	Reis	Fleisch	Weißwein
drei Eier	eine Geige	ein Feuerzeug	eine Neujahskarte
eine Werkzeugkiste	eine Zeitung	weiße Schokolade	zwei Bleistifte
ein Spielzeugauto	ein blaues Kleid	eine Deutschlandkarte	ein Kugelschreiber
ein Reiseführer	weißes Schreibpapier	ein kleines Flugzeug	eine kleine weiße Maus

б) Утворіть діалоги з поданими словами і словосполученнями. Наприклад:

A: *Ich kaufe Eis ...*

B: *und Reis.*

Вправа 6. а) Послушайте та прочитайте слова та словосполучення (Track 88 – Aussichten).

Träume

ein großer Baum	eine Schaukel	eine Geige
ein neues Familienhaus	Schlittschuhlaufen	meine Heimat
neue Hausschuhe	eine Nacht in der Bücherei	eine Hochzeit
weiße Mäuse	ein neues Auto	ein neues Kleid
mein Freund	Eine schöne Feier	ein kleines Kind

б) Пограйте в пантоміму. Покажіть, про що Ви мрієте. Ваші друзі повинні вгадати. Наприклад:

A: *Ich träume von ... (dabei wird Pantomime zu „eine Hochzeit“ gezeigt).*

B: *Eine Hochzeit. Du träumst von einer Hochzeit.*

3. Система приголосних звуків німецької мови / (Das Konsonantensystem des Deutschen)

3.1 Приголосні звуки (der Konsonant – die Konsonanten)

Оснoву приголосних звуків складає шум. Він виникає у горлі чи ротовій порожнині в такий спосіб: потік повітря наштовхується на перешкоду (наприклад, закриті губи), і при подоланні цієї перешкоди виникає шум. Німецькі приголосні класифікують за такими чотирма ознаками:

- 1) за участю голосових зв'язок (*глухі, дзвінки, сонорні*) / nach der Beteiligung der Stimmbänder (*stimmlose, stimmhafte, sonore*);
- 2) за способом артикуляції (*зімкнено–проривні, щілинні, зімкнено–щілинні, бокові, тремтячі, зімкнено–прохідні*) / nach der Artikulationsart (*Verschlusssprenglaute / Explosive, Reibelaute / Frikative, Verschlussengelaute / Affrikaten, Seitenlaute / Laterale, Zitterlaute / Vibranten, Verschlussöffnungslaute*);
- 3) за місцем артикуляції (*зубні, зубно–зубні, передньо–, середньо– та задньоязикові, задньопіднебінні та гортанний звук*) / nach der Artikulationsstelle (*Zweilippenlaute, Zahnlippenlaute, Vorderzungen–, Mittelzungen–, Hinterzungenlaute, Hintergaumenlaute, Kehlkopf laut*);
- 4) за участю носової порожнини (*чисті та носові*) / nach der Beteiligung der Nasenhöhle (*reine und nasale*).

3.2 Особливості німецьких приголосних у порівнянні з українськими

1. У німецькій мові немає пом'якшення (палаталізації – від лат. palatum «тверде піднебіння») приголосних, в той час як в українській мові твердість і м'якість є самостійними фонематичними ознаками. *Порівняйте: нім. Tier і укр. тiк.*
2. Німецькі глухі приголосні вимовляються, на відміну від українських, напружено і з придихом. Особливо сильний придих мають німецькі глухі [p], [t], [k] на початку наголошеного складу перед голосними і сонорними звуками та у кінці наголошеного складу. *Порівняйте: нім. Tag і укр. так.*

3. Німецькі дзвінки приголосні вимовляються менш напружено і менш дзвінко, ніж українські, особливо на початку слова після паузи і після глухих приголосних. *Порівняйте: нім. dort і укр. дім.*
4. У кінці слова та складу дзвінки приголосні вимовляють завжди глухо. Цей «закон кінця слова» (Auslautgesetz) відсутній в українській мові: дзвінки приголосні в українській літературній мові вимовляються завжди дзвінко. *Порівняйте: нім. Tag [ta:k], und [vnt] і укр. лад [лад].*
5. Німецькі дзвінки приголосні асимілюються перед глухими і після них. *Наприклад: Ausdruck ['aos*drvok], das Bild [das *bilt].*
6. У німецькій мові відсутнє подвоєння приголосних звуків. Подвійне написання приголосних вимовляється як один звук.: *Порівняйте: нім. Anna ['ana-], Sonne ['zɔnə] і укр. Анна, життя.*
7. Німецькі сонанти [m], [n], [ŋ], [l] вимовляють із напруженням і протяжно, особливо після коротких голосних у кінці слова або перед глухими зімкненими. *Наприклад: All, alt, Kinn, Kind, am, lang.* В українській мові цього явища немає.
8. У німецькій мові є ряд приголосних, які не мають відповідника в українській мові, наприклад [pf], [ç], [ŋ].

3.3 Приголосні звуки

1. Plosive [p], [b], [t], [d] und [k], [g]
2. Frikative [f], [v], [s], [z],
3. Frikative [ʃ], [ʒ], [ç], [j], [x]
4. Hauchlaut [h]
5. R–Laute
6. Nasale
7. L–Laut
8. Affrikaten – Konsonantenverbindungen
9. Assimilation

3.3.1 Приголосні звуки [p], [b], [t], [d], [k], [g]

Plosive			Plosive		
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[p]	„p“	<i>Park, hupen, Typ</i>	[b]	„b“ im Silben- und Wortanlaut	<i>aber, bitten</i>
	„pp“	<i>Mappe, Suppe, salopp</i>		„b“ im Silbenauslaut vor Sonanten	<i>ebnen, übrig</i>
	„b“ im Silben- und Wortauslaut	<i>abgeben, gelb</i>		„bb“ im Inlaut	<i>jobben</i>
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[t]	„t“	<i>Tinte, kalt</i>	[d]	„d“ im An- und Inlaut	<i>Ding, Tendenz</i>
	„th“	<i>Thema, Mathematik</i>		„dd“	<i>paddeln</i>
	„tt“	<i>Schritt, Wette</i>			
	„d“ im Silben- und Wortauslaut	<i>Bad, Kind, Windmühle</i>			
	„dt“	<i>Stadt</i>			
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[k]	„k“	<i>Kunst, Musik</i>	[g]	„g“ im An- und Inlaut	<i>Gold, gehen</i>
	„g“ im Silben- und Wortauslaut	<i>Tag, weg</i>		„gg“ im Inlaut	<i>joggen</i>
	„c“ in den Wörtern aus dem Englischen	<i>Cafe, Camping</i>			
	„ck“ im In- und Auslaut	<i>Sack, Schnecke</i>			
	„kk“ im Inlaut	<i>Akkord</i>			
	„ch“	<i>Chor, Charakter, Cholera, sechs</i>			
	„gg“ im Auslaut	<i>Brigg</i>			
	„x“ für die Lautverbindung [ks]	<i>Boxen</i>			
	„q“ vor dem Vokal „u“	<i>Quelle, Qualität</i>			

Вправа 1. Так звучать глухі та дзвінки проривні приголосні:

а) послушайте та прочитайте. Зверніть увагу на проривні приголосні, виділені жирним шрифтом. (Track 8 CD2 – Aussichten)

So klingt es!

Umfrage: Welche Hobbys haben die Deutschen?

Wir haben einige Personen gefragt:

- Auto fahren.
- **Kochen und backen.**
- **Plätzchen backen.**
- **Basketball.**
- **Bergsteigen.**
- **Computer.**
- **Disco.**
- **Karate.**
- **Theater spielen.**
- **Rad fahren.**
- Mein **Hund** ist mein Hobby.
- Ich jogge.
- Ich gehe gern ins **Kino.**
- Ach, ich **bin da ganz kreativ.**

б) Послушайте двічі і прочитайте: спочатку тихо, потім голосно. Зверніть увагу на вимову проривних приголосних. (Track 9 CD2 – Aussichten)

1. [p, b] **Plätzchen** / **backen** 2. [t, d] **Theater** / **Disco** 3. [k, g] **kreativ** / **gehen**

Вправа 2. Хитрощі для глухих та дзвінких проривних/вибухових приголосних.

а) Спробуйте ці хитрощі:

! [p, t, k] Тримайте аркуш паперу перед ротом і дуже голосно та сильним, напруженим звуком промовляйте *ph, th, kh!* – *Post, Tier, Koch*. Папір повинен при цьому рухатися.

! [b, d, g] Потім промовляйте дуже тихо, але без дзвінких звуків [b, d, g] – *bei, du, gern*. Папір не повинен рухатися.

! Для [p, t, k] стисніть кулак; для [b, d, g] зробіть дуже розслаблений рух рукою.

б) Послушайте і повторіть. Використайте трюк з пункту а). (Track 10 CD2 – Aussichten)

1. [p, t, k] **Park** | **Post** | **Tee** | **Tier** | **Koch** | **Käse**

2. [b, d, g] **Bier** | **bei** | **du** | **dann** | **gern** | **gleich**

с) Який звук (виділений жирним шрифтом) вимовляється в словах? Напишіть слова у правильний стовпець. (Деякі слова підходять у два стовпці.)

Hobby | kochen | **backen** | tanzen | Rad | **gehen** | **Berg** | **Personen** | **Disco** | **gern**

[p]	[b]	[t]	[d]	[k]	[g]
					<i>gern</i>

Вправа 3. Слова з невеликими відмінностями:

а) Послухайте та прочитайте слова, зверніть увагу на відмінності (Track 11 CD2 – Aussichten).

б) Послухайте та підкресліть почуте слово (Track 12 CD2 – Aussichten).

с) Прочитайте спочатку почуті слова, потім прочитайте пари слів.

1. [p – b] Paar – **Bar** | **Pass** – **Bass** | **packen** – **backen** | **Gepäck** – **Gebäck**

2. [b – v] **Bein** – **Wein** | **Bier** – **wir** | **Bar** – **war** | **Berg** – **Werk**

3. [t – d] **Tier**–**dir** | **tanken** – **danken** | **Ente** – **Ende** | **Liter** – **Lieder**

4. [k – g] **Karten** – **Garten** | **Kern** – **gern** | **wecken** – **wegen** | (Frau) **Haker** – (Frau) **Hager**

Вправа 4. а) Послухайте подані слова, підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів. (Track 12 CD2 – Phonothek intensiv)

Зразок (Muster): Platt – Blatt → Blatt

1. Paar Bar

2. Pass Bass

3. packen backen

4. Prise Brise

5. Oper Ober

6. Gepäck Gebäck

7. Raupen rauben

8. Alpen Alben

б) Утворіть з поданими словами речення:

Наприклад: *Ich habe ein Blatt Papier.*

Вправа 5. а) Послухайте подані слова, підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів. (Track 13 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): Ente – Ende → Ente

1. Teer der
2. Tier dir
3. Tick dick
4. tanken danken
5. Leiter leider
6. Seite Seide
7. Mantel Mandel
8. werten werden

б) Утворіть з поданими словами речення:

Наприклад: *Ich sehe eine Ente.*

6. Послухайте подані слова, підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів. (Track 14 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): können – gönnen → können

1. Karten Garten
2. Küsse Güsse
3. Kunst Gunst
4. Kreis Greis
5. Kränze Grenze
6. Orkan Organ
7. Erker Ärger
8. bekehren begehren

б) Утворіть з поданими словами речення:

Наприклад: *Können Sie mitkommen?*

Вправа 7. Подорож містами:

а) Прочитайте подані словосполучення. Підкресліть та зверніть увагу на вимову проривних приголосних [p], [b], [t], [d], [k], [g].

Зразок (Muster): am Montag in **B**erlin

Städtereise

1. am Montag in Baden–Baden
2. am Dienstag in Düsseldorf
3. am Mittwoch in Friedrichroda
4. am Donnerstag in Stuttgart
5. am Freitag in Dresden
6. am Sonnabend in Gießen
7. am Sonntag in Potsdam
8. Tag für Tag eine andere Stadt

б) Заплануйте іншу подорож в міста, назви яких містять проривні приголосні [p], [b], [t], [d], [k], [g] або тільки [b] чи [k] і т.п.

3.3.2 Приголосні звуки [s] – [z], [f] – [v]

Frikative			Frikative		
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[s]	„s“	<i>Skala, Fenster, das</i>	[z]	„s“, wenn es vor einem Vokal oder zwischen zwei Vokalen steht	<i>singen, sehen, lesen, Pause</i>
	„ß“	<i>Fuß, bloß</i>		„z“ in den Eigennamen aus dem Polnischen, Tschechischen und anderen slawischen Sprachen	<i>Zagreb, Zakopane</i>
	„ss“	<i>Fluss, essen</i>			
	„c“ vor Vokalen „e“, „i“ in den Wörtern fremder Herkunft	<i>Annonce, City, Cent</i>			
	„x“ in der Lautverbindung [ks]	<i>Max, Alexander</i>			
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[f]	„f“	<i>Fluss, liefern, Hof</i>	[v]	„w“	<i>Wald, Möwe</i>
	„ff“	<i>Löffel, Schiff</i>		„v“ in eingedeutschten Wörtern	<i>Vase, Klavier, November</i>
	„v“	<i>Vater, Vogel, brav</i>		„qu“	<i>Qual, Requiem</i>
	„ph“	<i>Diphthong</i>			

Вправа 1. Так звучать глухі та дзвінкі фрикативні/щілинні приголосні:

а) послушайте та прочитайте. Зверніть увагу на фрикативні/щілинні приголосні, виділені жирним шрифтом. (Track 21 CD2 – Aussichten)

Umfrage: Wir haben vier Personen gefragt: Wie und wo verbringen Sie Ihre Sommerferien?

Und das haben sie gesagt:

- Reisen in den Süden. Blauer Himmel, Sonne, Meer – was kann schöner sein?
- Zu Hause im Garten. Draußen in der Sonne **sitzen**. Viel lesen. **Freunde treffen**.
- Wandern und Angeln. Vormittags **Fische fangen**, abends mit der Familie im Freien am **Feuer sitzen**, **Fisch essen** und **Wein trinken**.
- Verwandte besuchen. Die **wohnen alle weit weg**. Wir freuen uns riesig **drauf**.

b) Послухайте двічі і прочитайте: спочатку тихо, потім голосно. Зверніть увагу на вимову фрикативних/щілинних приголосних. (Track 22 CD2 – Aussichten)

1. [f]	Fisch fangen viel treffen	3. [s]	das was essen draußen
2. [v]	wir wie Wein wandern	4. [z]	sie Süden reisen lesen

Вправа 2. Слова з невеликими відмінностями

a) Послухайте та прочитайте слова, зверніть увагу на відмінності (Track 23 CD2 – Aussichten).

b) Послухайте та підкресліть почуте слово (Track 24 CD2 – Aussichten).

c) Прочитайте спочатку почуті слова, потім прочитайте пари слів.

1. [f – v]	fein – Wein fort – Wort Feld – Welt vier – wir
2. [v – b]	Wand – Band wir – Bier Wald – bald war – Bar
3. [s – z]	reißen – reisen fließen – Fliesen Krauße – Krause Reußig – Reusig
4. [s/z – ʃ]	Tasse – Tasche Fleiß – Fleisch Sohn – schon sieben – schieben

Вправа 3. Послухайте подані слова, підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів. (Track 22 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): vier – wir → wir

1.	fort	Wort
2.	Feld	Welt
3.	fühlen	wühlen
4.	Fink	Wink
5.	finden	winden
6.	Phase	Vase
7.	Feder	weder
8.	gefischt	gewischt
9.	fein	Wein
10.	volle	Wolle

Вправа 4. Утворіть від поданих іменників прикметники. Прочитайте пари слів, зверніть увагу на оглушення приголосного в кінці слова та на зміну наголосу.

Auslautverhärtung

die Aktivität → aktiv

1. die Passivität
2. die Naivität
3. die Aggressivität
4. die Effektivität
5. die Produktivität
6. die Relativität
7. die Subjektivität
8. die Primitivität

Вправа 5. Послухайте подані слова, підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів. (Track 30 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): Reise – (ich) reiße → Reise

1.	reißen	reisen
2.	fließen	Fliesen
3.	weiße	weise
4.	Muße	Muse
5.	hassen	Hasen
6.	wessen	Wesen
7.	rissig	riesig
8.	Meißen	Meisen

Вправа 6. Wer kenn das? Wer hat das?

а) Послухайте подані групи слів та зверніть увагу на вимову [st] та інших фрикативних приголосних (Track 26 CD2 – Aussichten).

Wer kennt das? Wer hat das?

- das kleinste Haus
- der lauteste Wecker
- der weiteste Weg zum Kurs
- der tollste Witz
- das längste Wort
- der verrückteste Wunsch
- die schmalste Straße
- der längste Film
- das dickste Telefonbuch
- die längste Wurst
- die größten Füße
- die größte Familie

б) Утворіть з поданими групами слів питання та поставте їх своєму партнеру, наприклад:

A: Wer kennt das längste Wort? – B: Ich kenne das längste Wort. Es heißt ...

A: Wer hat die größten Füße? – B: ... hat die größten Füße.

3.3.3 Приголосні звуки [ç] (Ich–Laut), [x] (Ach–Laut), [j], [ʃ], [ʒ]

Frikative			Frikative		
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[ç] (Ich–Laut)	„ch“ nach den Vokalen der vorderen Reihe [i:], [ɪ], [e:], [ɛ:], [ɛ], [ø:], [œ], [y:], [ʏ] und nach Diphtongen ei, eu .	<i>Dichter, echt, mächtig, Köche, Bücher, Eiche, euch</i>	[x] (Ach–Laut)	„ch“ im In– und Auslaut nach den Vokalen [a], [a:], [o:], [ɔ], [u:], [ʊ] und dem Diphtong „au“	<i>machen, hoch, Buch, brauchen, auch</i>
	„ch“ nach den sonoren Konsonanten [l], [r], [n].	<i>Milch, manche, Storch</i>			
	„ch“ in den Suffixen –chen, –lich	<i>freundlich, Blümchen, Mädchen, Brötchen</i>			
	„g“ im Suffix –ig im Auslaut (aber wie [k] im Suffix –ig vor –lich : lediglich, königlich)	<i>lustig, richtig, Richtigkeit</i>			
	„ch“ im Anlaut vor „e“, „i“ in Fremdwörtern	<i>Chemie, China, chinesisch</i>			
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[ʃ]	„sch“	<i>Schule, Flasche, Tisch</i>	[ʒ]	„g“, „j“ im An– und Inlaut der Wörter französischer Herkunft	<i>Genie, Regime, Journal</i>
	„st“, „sp“ im Wort– und Silbenanlaut	<i>Student, Sport</i>		„sh“ in den ukrainischen Eigennamen	<i>Shytomyr</i>
	„ch“ in Wörtern französischer Herkunft	<i>Chef, Revanche, Charles</i>			
	„sh“ in Wörtern aus dem Englischen	<i>Finish, Washington</i>			
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[j]	„j“ im An– und Inlaut	<i>Jahr, jeder, Projekt</i>			
	„y“ vor oder zwischen Vokalen in Fremdwörtern	<i>York, loyal</i>			
	„gn“, „ll“ in Fremdwörtern	<i>Bologna, Cognac, Billard</i>			

Вправа 1. Так звучать фрикативні/щілинні приголосні:

a) послушайте та прочитайте. Зверніть увагу на фрикативні/щілинні приголосні, виділені жирним шрифтом. (Track 33 CD2 – Aussichten)

So ist es!

Jungs sind keine Mädchen. Ein Dorf ist kein Städtchen.

Fenster sind keine Spiegel. Bürsten sind keine Igel.

Wespen sind keine Fliegen. Wer steht, kann nicht liegen.

Ein Becher ist kein Teller. Ein Dach ist kein Keller.

Ein See ist kein Bach. Wer schläft, ist nicht wach.

Die Nacht ist nicht hell. Langsam ist nicht schnell.

Schwer ist nicht leicht. Danke, es reicht.

b) Послушайте двічі і прочитайте: спочатку тихо, потім голосно. Зверніть увагу на вимову фрикативних/щілинних приголосних. (Track 34 CD2–Aus)

1. [ç] (Ich–Laut) nicht | leicht | Becher | Mädchen

2. [x] (Ach–Laut) Dach | Bach | wach | Nacht

3. [ʃ] (Sch–Laut) schnell | schwer | Spiegel | stehen

Вправа 2. Послушайте, зверніть увагу на вимову приголосного, виділеного жирним шрифтом. Позначте, який звук Ви чуєте. Послушайте ще раз та прочитайте слова. (Track 35 CD2 – Aussichten)

1.	Ich–Laut [ç]	Ach–Laut [x]	2.	Sch–Laut in [ft, fp]	S–Laut in [st, st]
Küche	x		am besten		
kochen			stellen		
Köchin			bestellen		
Milch			begeistern		
Gericht			Buchstabe		
Kuchen			erst		
Knoblauch			du rollst		
Hähnchen			Rollstuhl		
Handtuch			Beispiel		
Plätzchen			spielen		
weich			Prospekt		

Вправа 3. а) Послушайте слова та позначте, який звук Ви чуєте. Послушайте ще раз та прочитайте слова. (Track 32 CD2 – Phonotheek intensiv)

	[ʃ]	[ʒ]
0 Schuhe	x	
1. Tasche		
2. Gelee		
3. Etage		
4. schenken		
5. Genie		
6. Schere		
7. Schüler		
8. Jury		
9. geschehen		
10. Manege		

б) Потренуйтеся удвох: диктуйте один одному слова та записуйте їх.

Вправа 4. а) Послушайте слова та позначте, який звук Ви чуєте. Послушайте ще раз та прочитайте слова. (Track 39 CD2 – Phonotheek intensiv)

	[ç]	[j]	[x]
0 Chemie	x		
1. jemand			
2. echt			
3. acht			
4. Bach			
5. Bäche			
6. Jugend			
7. jetzt			
8. manche			
9. machen			
10. welche			

б) Утворіть з поданими словами речення:

Наприклад: *Chemie interessiert mich nicht.*

Вправа 5. Утворіть від поданих іменників форму однини. Прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів.

Зразок (Muster): die Bücher → das Buch

1 die Bäche

2 die Nächte

3 die Fächer

4 die Brüche

5 die Löcher

6 die Köche

7 die Sträucher

8 die Schläuche

б) Утворіть з поданими словами речення:

Наприклад: *Ohne Bücher schlaf ich nicht ein.*

Вправа 6. Послухайте, зверніть увагу на вимову фрикативних/щілинних приголосних, виділених жирним шрифтом. Прочитайте, зробіть аудіозапис та порівняйте зі зразком. (Track 37 CD2 – Phonotheek intensiv)

Wer im **zwanzigsten Jahr nicht** schön,
im **dreißigsten Jahr nicht** stark,
im **vierzigsten Jahr nicht** klug,
im **fünfzigsten Jahr nicht reich** ist,
der darf **danach nicht** hoffen.

(Martin Luther)

Вправа 7. Послухайте та вставте пропущені літери. Послухайте ще раз та прочитайте слова, зверніть увагу на вимову звуків [ç] (Ich–Laut), [x] (Ach–Laut), [ʃ] (Sch–Laut). (Track 38 CD2 – Aussichten)

Solche Menschen gibt es

engagierte ___ations___western

hüb___e Ge___wi___er

___arsame Kö___e

sympathi___e Autome___aniker

___renge Polizi___en

typi___e Rau___er

ent___annte Besu___er

___öne Fußball___ieler

___armante ___efinnen

re___ektvolle Ge___äftspartner

wi___tige ___rift___eller

komi___e Hausmei___er

3.3.4 Приголосний звук [h]

Frikative		
Laut	Schrift	Beispiele
[h]	„h“ im Wort- und Silbenanlaut vor Vokalen	<i>Hut, Johann, Ahorn</i>

Вправа 1. Так звучить фрикативний/щілинний приголосний та твердий приступ голосних: послухайте та прочитайте. Зверніть увагу на початок слів або складів з приголосним „h“ та голосним звуком. (Track 66 CD2 – Phonotheek intensiv) Зробіть аудіозапис одного з текстів.

Verhört

A: Hier ist Ihr Heft, Herr Eckert.

B: Mein Heft? Nein, das gehört mir nicht.

A: Aber hier steht doch Ihr Name, Gerhard Eckert

B: Ja, aber ich heiße Heckert, Gerhard Heckert.

A: Ach so, dann habe ich mich wohl verhört.

Mein Hut, der hat drei Ecken,
drei Ecken hat mein Hut;
und hätt' er nicht drei Ecken,
so wär' es nicht mein Hut.

Вправа 2. Слова та групи слів з невеликими відмінностями

а) Послухайте та прочитайте слова, зверніть увагу на відмінності (Track 69 CD2 – Aussichten).

1. Knacklaut – H–Laut

alle – **H**alle | alt – **H**alt | Essen – **H**essen | in – **h**in | aus – **H**aus | veralten –
ver**h**alten

2. Knacklaut – verbundene Konsonanten

von **I**na – von **n**ina | im **E**i – im **M**ai | aus **A**hlbach – aus **S**aalbach | Berlin **e**rleben
– Berliner **L**eben

б) Послушайте та підкресліть почуте слово/групу слів (Track 70 CD2 – Aussichten).

с) Прочитайте спочатку почуті слова/групи слів, потім прочитайте пари слів/груп слів.

Вправа 3. Sag die Wahrheit

а) Послушайте питання та позначте фрикативний звук „h“ та голосні, які вимовляються з твердим приступом. Послушайте ще раз та прочитайте. (Track 72 CD2 – Aussichten).

Sag die Wahrheit!

Hast du einen Hund zu Hause?

Wie heißt deine Mutter?

Spielst du Handball?

Isst du gern Eis?

Bist du verheiratet?

Hast du ein Auto?

Hörst du gern Hip–Hop?

Hast du Hunger?

Isst du gern Honig?

Hast du Heimweh?

Hast du einen Hut zu Hause?

Hast du Herzklopfen?

б) Потренуйтеся у парах:

A: Sag die Wahrheit: *Hast du einen Hund zu Hause?*

B: *Natürlich habe ich einen Hund zu Hause.*

Вправа 4. Прочитайте групи слів, зверніть увагу фрикативний звук „h“ та голосні, які вимовляються з твердим приступом.

So und so

1. halb und halb

2. hier und heute

3. hin und her

4. herauf und herunter

5. Haus und Hof

6. von Haus zu Haus

7. Hand in Hand

8. von Hand zu Hand

9. mit Haut und Haar

10. helfen und heilen

Вправа 5. а) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Прочитайте усі три форми.

Зразок (Muster): hoch – höher – am höchsten

1. hell

2. heiß

3. höflich

4. herzlich

5. häufig

6. hungrig

7. herrlich

8. hässlich

б) Утворіть речення.

Наприклад: *Das Haus ist hoch, das Hochhaus ist höher, der Wolkenkratzer ist am höchsten.*

3.3.5 Приголосні звуки [r] та [ʁ]

R-Laute			R-Laute – vokalisiert		
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[r]	„r“, „rh“ im Anlaut der betonten und unbetonten Silben	<i>Rad, beraten, Rhein</i>	[ʁ]	„r“ nach langen Vokalen in betonten und unbetonten Silben (außer nach a: Paar – [pa:r])	<i>Bär, hier, Doktor, Autor</i>
	„r“ nach Verschluss- und Engelaute vor betonten Vokalen	<i>bringen, frei, schreiben</i>		„r“ in den unbetonten Präfixen er-, ver-, zer-, her-	<i>erzählen, versprechen, hervor</i>
	„r“ nach kurzen betonten Vokalen	<i>Berg, fern, stark, Wort, wirkt</i>		„r“ im unbetonten Suffix –er, auch wenn ihm noch Konsonanten folgen	<i>Wetter, Kinderlied, anders, Federn</i>
	„r“ im Präfix her- vor Vokalen	<i>heran, heraus</i>		„r“ nach kurzen unbetonten Vokalen	<i>Person, Antwort</i>

Вправа 1. Так звучить фрикативний/щілинний приголосний [r] та вокалізований [ʁ]: послухайте та прочитайте. Зверніть увагу на слова зі звуком „r“. (Track 45 CD2 – Aussichten).

Ein Rätsel

Sie rennt im Kreis, wie jeder weiß, und schafft pro Stunde eine **Runde**.

Sie bleibt am Ort, läuft niemals fort. – Was ist das nur? Es ist die ...?

(Lösung: Uhr)

Вправа 2. а) Послухайте та підкресліть почуте прізвище. Прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів. (Track 45 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): Burster – Buster → Burster

1. Korte	Kotte
2. Ferstel	Festel
3. Scharrel	Schachel
4. Dortke	Dochtke
5. Kurenberg	Kuchenberg
6. Biere	Biele
7. Gehrig	Gehdig
8. Ramsdorf	Lamsdorf

9. Wirt	Wild
10. Gehre	Gehle

b) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: *Heißt der neue Lehrer Buster?*

B: *Nein, Burster.*

Вправа 3. Послухайте та прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів. Зверніть увагу на вимову звуків „r“: [r] та [ʀ]. (Track 47 CD2 – Phonotheek intensiv)

1. Urteil	Uhrglas
2. Herr	hier
3. Spurt	Spur
4. Wirt	wir
5. Hirt	hier
6. vorn	vor

Вправа 4. а) Послухайте групи слів та прочитайте. Зверніть увагу на вимову звука [r] після приголосних. (Track 48 CD2 – Phonotheek intensiv)

einen Brief an Bruno schreiben

Grüße an Rosalie und Gregor bestellen

den Brief in einen Briefumschlag stecken

die Adresse schreiben

eine Briefmarke draufkleben

den Brief zur Post bringen

Bruno und Rosalie treffen

eine große Freude ...

b) Утворіть з поданими групами слів розповідь про те, як Ви пишете лист до Бруно: *Ich schreibe einen Brief an Bruno. ...*

Вправа 5. а) Послухайте групи слів та прочитайте. Зверніть увагу на вимову звука [r] після голосних [a:], [a]. (Track 49 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): Marathon im Park

1. ein Jahr später
2. ein Paar in einer Bar
3. ein paar Fahrkarten
4. Gefahr für Darmstadt
5. warten auf Barbara
6. Start zum Paarlauf
7. warme Arbeitskleidung
8. harte Arbeit

б) Утворіть з поданими групами слів речення.

Наприклад: Ich starte beim Marathon im Park.

Вправа 6. а) Послухайте речення та прочитайте. Зверніть увагу на вимову вокалізованого звука [ʁ]. (Track 50 CD2 – Phonotheek intensiv)

1. Die Uhr gehört dir.
2. Die Figur gehört mir.
3. Das Papier gehört dir.
4. Das Klavier gehört mir.
5. Das Bier gehört dir.
6. Der Likör gehört mir.
7. Das Pferd gehört dir.
8. Das Souvenir gehört mir.
9. Die Illustrierte gehört dir.
10. Der Erdbeersaft gehört mir.

б) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: Was gehört dir? Was gehört mir?

B: Die Figur gehört mir. Die Uhr gehört dir.

Вправа 7. Послушайте та прочитайте римівки. (Track 44 CD2 – Phonothek intensiv) Зробіть аудіозапис одного з текстів.

Kinderreime

Eins, zwei, drei,
auf der Straße liegt ein Ei.
Wer darauf tritt,
spielt nicht mehr mit!

Eins, zwei, drei, vier, fünf, sechs, sieben.
Wer hat diesen Brief geschrieben?
Einer für mich,
Einer für dich,
Einer für Herrn Friederich.

Rote Kirschen ess ich gern,
Schwarze noch viel lieber.
In die Schule geh ich gern
Alle Tage wieder.

3.3.6 Приголосні звуки [m], [n], [ŋ]

Nasale			Nasale		
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[m]	„m“	<i>Most, Name, Film</i>	[n]	„n“	<i>nein, und, gern</i>
	„mm“ im In- und Auslaut	<i>kommen, Damm</i>		„nn“ im In- und Auslaut	<i>kennen, dann</i>
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[ŋ]	„ng“ im In- und Auslaut	<i>Enge, Achtung</i>			
	„n“ vor „k“ und „g“	<i>links, Tank, Singular</i>			

Вправа 1. Так звучить носовий приголосний [ŋ]:

а) послушайте та прочитайте. Зверніть увагу на слова зі звуком [ŋ]. (Track 56 CD2 – Aussichten).

Liebeserklärung

Meine Frau **Angelika** tanzt sehr gerne **Tango**.

Sie kommt aus Südamerika und isst am liebsten **Mango**.

Sie liest mir aus der **Zeitung** vor und **singt** mir leise was ins Ohr.

Ich **schenke** ihr zwei goldne **Ringe** und viele andre schöne **Dinge**.

Dann **trinken** wir zusammen Sekt und essen noch ein Stück Konfekt.

б) Послушайте двічі і прочитайте: спочатку тихо, потім голосно. Зверніть увагу на вимову фрикативних/щілинних приголосних. (Track 57 CD2 – Aussichten)

1. [ŋg] **Angelika** | **Tango** | **Mango**

2. [ŋk] **schenke** | **trinken**

3. [ŋ] **lang** | **Zeitung** | **singen** | **Dinge** | **Ringe**

Вправа 2. Послухайте, підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів. Зверніть увагу на вимову носових звуків [n], [ŋ]. (Track 54 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): Spanne – Spange → Spange

1.	Wanne	Wange
2.	rinnen	ringen
3.	drinnen	dringen
4.	sinnen	singen
5.	wanken	Wangen
6.	sincken	singen
7.	Klinke	Klinge
8.	schlank	schlang

Вправа 3. а) Послухайте та підкресліть почуте прізвище. Прочитайте пари слів. Прочитайте ряди слів. (Track 55 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): Mennel – Mengel – Memmel → Memmel

1.	Renner	Renger	Remmer
2.	Runner	Runger	Rummer
3.	Sprenne	Sprenge	Spremme
4.	Bronnert	Brongert	Brommert
5.	Lunnersbach	Lungersbach	Lummersbach
6.	Lennermann	Lengermann	Lemmermann
7.	Tann	Tang	Tamm
8.	Sinnwitz	Singwitz	Simmwitz

б) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: *Heißt er Mennel?*

B: *Nein, Mengel.*

Вправа 4. Затранскрибуйте у поданих словах носові звуки, виділені жирним шрифтом: [ŋg], [ŋk], [ŋ]. Прочитайте спочатку слова зі звуком [ŋ], потім слова зі звуком [ŋg] та [ŋk].

0. Auf dem Camping platz	[ŋ]	
1. Inge sitzt auf einer Bank .	[]	[]
2. Frau Mengel trinkt schon wieder Tee.	[]	[]
3. Herr und Frau Tränkner üben Tangot anzen.	[]	[]
4. Ingo schält sich eine Mango .	[]	[]
5. Angela singt ein Lied.	[]	[]
6. Engelbert winkt uns zu.	[]	[]
7. Frank liest eine Zeitung .	[]	[]
8. Frau Springer hängt Wäsche auf.	[]	[]

Вправа 5. Immer mehr!

а) Послухайте та прочитайте подані іменники у формі однини та множини. Зверніть увагу на вимову носового [ŋ]. (Track 61 CD2 – Aussichten)

Immer mehr

das Ding – die Dinge

der Ring – die Ringe

die Wohnung – die Wohnungen

die Verabredung – die Verabredungen

die Zeichnung – die Zeichnungen

die Zeitung – die Zeitungen

б) Розіграйте діалог– суперечку:

A: *Ich habe einen Ring.*

B: *Na und? Ich habe zwei Ringe.*

Вправа 6. Послушайте та прочитайте подані тексти. Зверніть увагу на вимову носових звуків [ŋ], [ŋk]. (Track 53 CD2 – Phonotheek intensiv) Зробіть аудіозапис одного з текстів.

In der Ausstellung

A: Soll das ein Sonnenaufgang oder ein Sonnenuntergang sein?

B: Natürlich ein Sonnenuntergang. Ich kenne den Maler. Der schläft immer so lange, dass er den Sonnenaufgang nie sieht.

Die Klingel

A: Herr Singer, wollten Sie nicht meine Klingel reparieren? Ich habe gestern lange auf Sie gewartet.

B: Sie haben lange gewartet? Ja, aber ich habe geklingelt und geklingelt, und keiner hat geöffnet. Da bin ich wieder gegangen.

Umgekehrt

A: Wenn ich Kaffee trinke, kann ich nicht schlafen.

B: Bei mir ist es umgekehrt: Wenn ich schlafe, kann ich keinen Kaffee trinken.

3.3.7 Приголосний звук [l]

Seitenlaut		
Laut	Schrift	Beispiele
[l]	„l“	<i>liegen, wählen, Hotel</i>
	„ll“ im In- und Auslaut	<i>alle, hell</i>

Вправа 1. Послушайте та прочитайте. Зверніть увагу на слова зі звуком [l]. (Track 60 CD2 – Phonothek intensiv) Зробіть аудіозапис тексту та порівняйте зі зразком.

Das kleine Krokodil

Am Nil lebte einst ein kleines Krokodil, das Lili hieß und sehr allein war. Keiner wollte Lili, keiner liebte Lili – denn Lili war gelb. „Ich will so sein wie alle Krokodile“, schluchzte Lili verzweifelt. Der Maler Leo, der gerade den Himmel malte, wusste die Lösung: Einen vollen Eimer hellblauer Farbe verteilte er auf Lilis Rücken. – Und schon strahlte Lili in schönstem Hellgrün. Endlich!

(Kerstin Reinke)

Вправа 2. Послушайте, підкресліть почуте прізвище, повторіть його. Прочитайте подані пари слів / ряди слів. (Track 61 CD2 – Phonothek intensiv)

Зразок (Muster): Lehmann – Rehmann → Lehmann

1. Lippert Rippert
2. Lange Range
3. Lohmann Rohmann
4. Haller Harrer
5. Kell Kerr
6. Flick Frick
7. Kloss Kross
8. Block Brock

Потренуйтеся удвох за зразком:

A: *Heißt der Maler Lehmann?* –

B: *Nein, Rehmann.*

Вправа 3. Послухайте, запишіть почуті пари слів. Прочитайте записані пари слів / ряди слів. (Track 62 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): Rand – Land

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

Вправа 4. Flüsse

а) Утворіть з поданими словами речення за зразком. Послухайте розв'язок, прочитайте речення. (Track 63 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): Dresden/Elbe – Dresden liegt an der Elbe.

1. Koblenz/Mosel
2. Halle/Saale
3. Ilmenau/Ilm
4. Havelberg/Havel
5. Limburg/Lahn
6. Hamburg/Elbe, Alster
7. Köln/Rhein
8. Leipzig/Pleiße
9. Zell am See/Zeller See
10. Luzern/Vierwaldstätter See

б) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: *Welcher Ort liegt an der Elbe?*

B: ...

Вправа 5. Послухайте та прочитайте подані речення. Зверніть увагу на інтонацію та вимову слів зі звуком [l]. (Track 64 CD2 – Phonotheek intensiv)
Потренуйте телефонну розмову удвох.

Schlechte Verbindung

1. Hallo, Elke! Sprich lauter!
2. Was willst du?
3. Lauter! Ich hör dich ganz schlecht.
4. Seid doch mal still hier!
5. Elke, du bist zu leise!
6. Ja, wiederhol noch mal!
7. Ich soll dir helfen?
8. Leg auf, ich ruf gleich zurück.

Вправа 6. Дайте відповіді на питання за зразком. Звертайте увагу на вимову звука [l]. Потренуйте удвох: запитуйте – відповідайте.

Зразок (Muster): Ist Paul fleißig? – Nein, faul!

1. Spielt Lisa langsam?
2. Singt Paul das Lied leise?
3. Ist Lisas Kleid hell?
4. War Paul pünktlich?
5. War der Saal voll?
6. Ist Lisa glücklich?
7. Waren die Leute unfreundlich?
8. Hat Lisa das Konzert gefallen?

3.3.8 Поєднання приголосних

Konsonantenverbindungen					
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[ts]	„z“	<i>Zoo, zehn</i>	[ks]	„x“	<i>Text</i>
	„zz“	<i>Pizza</i>		„ks“	<i>links</i>
	„tz“	<i>Katze</i>		„gs“	<i>montags</i>
	„ts“	<i>rechts</i>		„chs“	<i>Fuchs, wachsen</i>
	„tion“	<i>Lektion</i>			
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[kv]	„qu“	<i>Qualität, Quadrat</i>	[pf]	„pf“	<i>Kopf, Apfel</i>
Laut	Schrift	Beispiele	Laut	Schrift	Beispiele
[tʃ]	„tsch“	<i>Deutsch</i>			

Вправа 1. Так звучать поєднання приголосних

а) Послушайте та прочитайте. Зверніть увагу на літери, виділені жирним шрифтом. (Track 76 CD2 – Aussichten)

Umfrage:

Wir haben **zwölf** Studenten gefragt. Was essen Sie mittags am liebsten in der Mensa?

Das haben sie geantwortet:

- **Z**wiebelkuchen
- **W**ürstchen mit Ketschup
- Gar **n**ichts.
- **K**ekse.
- **Z**itronenpudding.
- **A**pfelmus
- **P**flaumenklöße
- **P**izza
- Kartoffeln mit **Q**uark.
- **Q**uarkkuchen
- Einen **A**pfel.
- **N**ix.

б) Позначте у поданих словах звуки [ts], [ks], [kv], [pf], [tʃ]. Послушайте двічі, прочитайте подані слова спочатку тихо, потім голосно. (Track 77 CD2 – Aussichten)

mittags | Zwiebel | Ketschup | nichts | Kekse | Zitrone | Pflaume | Pizza | Quark | Apfel

Вправа 2. Послушайте, підкресліть почуте прізвище. Прочитайте пари слів.

Прочитайте ряди слів. (Track 74 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): Kaff – Kapp – Kapf → Kaff

1.	Riffel	Rippel	Ripfel
2.	Griffel	Grippel	Gripfel
3.	Kräffel	Kräppel	Kräpfel
4.	Hoffmann	Hoppmann	Hopfmann
5.	Hoffenstedt	Hoppenstedt	Hopfenstedt
6.	Liffner	Lippner	Lipfner
7.	Töffler	Töppler	Töpfler
8.	Defke	Depke	Depfke

b) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: *Heißt der Sprecher Kapp?*

B: *Nein, Kapf.*

Вправа 3. Послушайте, підкресліть почуте слово. Прочитайте пари слів.

Прочитайте ряди слів. (Track 75 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): reisen – reizen → reisen

1.	reißen	reizen
2.	Kasse	Katze
3.	so	Zoo
4.	Kurs	kurz
5.	Kurt	kurz
6.	müssen	Mützen
7.	satt	Satz
8.	reiten	reizen
9.	Tee	Zeh
10.	Teile	Zeile

Вправа 4. Послухайте, закресліть слово, яке Ви не почули. Послухайте ще раз та прочитайте усі три слова. (Track 77 CD2 – Phonotheek intensiv)

Зразок (Muster): Eis – eins – einst → eins

1. ehrt	erst	ernst
2. schreist	schreibt	schreibst
3. fällt	Fels	fällst
4. reicht	reist	reichst
5. herb	Herz	Herbst
6. Mars	Mark	Marx
7. kauft	kaust	kaufst
8. warst	warnst	warnst

Вправа 5. Neugierige Fragen

a) Послухайте та прочитайте подані питання. (Track 82 CD2 – Aussichten).

Neugierige Fragen

- Pfeifst du unter der Dusche?
- Hast du Angst vor dem Zahnarzt?
- Träumst du manchmal auf Deutsch?
- Magst du Boxwettkämpfe?
- Magst du Volksmusik?
- Trägst du gern Anzüge und Krawatten?
- Parkst du manchmal im Parkverbot?
- Bist du immer pünktlich?
- Tanzt du gern Salsa oder Walzer?
- Schimpfst du manchmal?
- Trinkst du gern Apfelsaft?
- Bist du immer zufrieden?

b) Потренуйтеся удвох: поставте запитання своєму партнеру по навчанню. Він може (але не мусить) відповідати чесно.

Вправа 6. Zungenbrecher

a) Послухайте декілька разів та прочитайте скоромовки. (Track 86 CD2 – Phonotheek intensiv)

1. Der Potsdamer Postkutscher putzt den Potsdamer Postkutschkasten.
2. Fischers Fritz fischt frische Fische – frische Fische fischt Fischers Fritz.
3. Zehn Zeitzer Ziegen zogen zehn Zentner Zeitzer Zucker zum Zug.
4. Ein französischer Regisseur inszenierte ein tschechisches Stück. Ein tschechischer Regisseur inszenierte ein französisches Schauspiel.

b) Позмагайтесь: хто найшвидше прочитає скоромовку.

3.3.9 Асиміляція

Асиміляція в німецькій мові — це фонетичне явище уподібнення звуків один до одного, що може відбуватися в межах слова або словосполучення, коли один звук змінює свої характеристики/фонетичні особливості під впливом сусіднього.

Типовим явищем для стандартної німецької мови на межах слів та складів є **асиміляція за глухістю**. Приголосні з сильним шумом (глухі приголосні) передають свою глухість, а в деяких випадках інтенсивність шуму, наступним приголосним зі слабким шумом (дзвінким приголосним).

Це призводить до утворення таких алофонів, які несуть ознаки «дзвінкий приголосний + глухий», наприклад *mitbringen*.

Особливим випадком є зустріч глухих та дзвінких приголосних на межах слова та складу, які утворюються в одному положенні. Тут вимовляється лише один приголосний – глухий, наприклад, *ab Berlin*.

Assimilationen			
[b]	mit <u>b</u> ringen	[p]	ab <u>B</u> erlin
[d]	Hans <u>D</u> ieter	[t]	kennst <u>d</u> u
[g°]	mit <u>g</u> ehen	[k]	weg <u>g</u> ehen
[ʏ]	ab <u>w</u> arten, <u>q</u> uer	[f]	schief <u>w</u> inkellig
[z]	weg <u>z</u> ehen	[s]	aus <u>s</u> ehen
[ʒ°]	Musi <u>k</u> journal	[ʃ]	Kirsch <u>g</u> eele
[j]	dass <u>j</u> eder	[r]	Herr <u>R</u> euter
[ʀ]	<u>F</u> rieden		

Вправа 1. а) Послухайте та прочитайте (Track 86 CD2 – Aussichten). Зверніть увагу на вимову літер, виділених жирним шрифтом.

Umfrage:

Wir haben zehn Menschen gefragt: Welche Stadt gefällt Ihnen in Deutschland am besten? Das haben sie geantwortet:

- Dresden.
- Limburg.
- Potsdam.
- Stuttgart
- Augsburg
- Heidelberg
- Hamburg
- Würzburg
- Düsseldorf
- Bad **B**erka in Thüringen.

b) Послушайте та прочитайте назви населених пунктів (Track 87 CD2 – Aussichten). Зверніть увагу на вимову літер, виділених жирним шрифтом.

1. Alles stimmlos: Dresden | Stuttgart | Augsburg | Würzburg | Potsdam | Bad Berka
2. Alles stimmhaft: Hamburg | Limburg | Heidelberg | Düsseldorf

Вправа 2. а) Послушайте та позначте вимову підкреслених приголосних: stimmhaft/дзвінкий – stimmlos/глухий. Прочитайте слова. (Track 92 CD2 – Phonothek intensiv)

stimmhaft stimmlos

0	Wein <u>b</u> eer <u>e</u> n	x
1.	Him <u>b</u> eer <u>e</u> n	
2.	Erd <u>b</u> eer <u>e</u> n	
3.	Gemü <u>s</u> egarten	
4.	Obstg <u>a</u> rt <u>e</u> n	
5.	Fruch <u>t</u> s <u>a</u> ft	
6.	Apf <u>e</u> ls <u>a</u> ft	
7.	Vollkorn <u>b</u> rot	
8.	Weiß <u>b</u> rot	
9.	Kirschge <u>l</u> ee	
10.	Orangenge <u>l</u> ee	

b) Потренуйтеся удвох за зразком:

A: *Isst du (Trinkst du) gern ...?*

B: *Nein, ... esse (trinke) ich nicht gern. oder Ja, ... esse (trinke) ich sehr gern.*

Вправа 3. Stimmt das so?

а) Виберіть правильну форму словосполучення, послушайте та перевірте розв'язок. Прочитайте словосполучення. (Track 93 CD2 – Phonothek intensiv)

Зразок (Muster): sich eine Mütze aufsetzen / aussetzen → sich eine Mütze aufsetzen

1. den Koffer aufsetzen / absetzen
2. das Gedicht aufsagen / absagen

3. die Schuhe aufbinden / abbinden
4. gemeinsam aufgehen / ausgehen
5. aus Berlin gehen / kommen
6. nach dir rufen / aus dir rufen
7. sich aus dem Weg gehen / fahren
8. mit dem Schiff reisen / aus dem Schiff reisen

b) Утворіть зі словосполученнями речення, наприклад: *Du musst dir unbedingt eine Mütze aufsetzen.*

Вправа 4. Послухайте, прочитайте. Зверніть увагу на вимову звука [v]. (Track 94 CD2 – Phonothek intensiv)

Quer

1. die Querstraße
2. der Querschnitt
3. der Querstreifen
4. die Quersumme
5. die Querverbindung
6. der Querstrich
7. kreuz und quer
8. eine Straße überqueren

Вправа 5. Напишіть до поданих речень питання за зразком, послухайте та перевірте розв'язок. Прочитайте питання. (Track 97 CD2 – Phonothek intensiv)

Ärgerliche Nachfragen

Зразок (Muster): Leg das Buch weg! → Hast du endlich das Buch weggelegt?

1. Mach das Radio aus!
2. Schalt den Fernseher aus!
3. Pack die Sachen in den Schrank!

4. Stell das Bügeleisen weg!
5. Leg das Buch ins Regal!
6. Hol die Post hoch!
7. Räum den Tisch ab!
8. Mach das Fenster auf!

Вправа 6. Напишіть до поданих речень питання за зразком. Послухайте питання та прочитайте їх з інтонацією зацікавленості. (Track 98 CD2 – Phonotheek intensiv)

Interessierte Nachfragen

Зразок (Muster): Ich fahre nach Berlin. – Brandenburger Tor

→ Nach Berlin? Willst du da auch das Brandenburger Tor besichtigen?

1. Ich fahre nach Dessau. – Bauhaus
2. Ich fahre nach Goslar. – Kaiserpfalz
3. Ich fahre nach Suhl. – Waffenmuseum
4. Ich fahre nach Hamburg. – Fischmarkt
5. Ich fahre nach Warnemünde. – Alter Hafen
6. Ich fahre nach Weimar. – Goethehaus

b) Потренуйтеся удвох: хтось читає питання – інший/інша відповідає.

4. Німецькі звуки – загальна характеристика

Голосні/Vokale

[ɑ:]	langer, offener, nicht labialisierter Vokal der hinteren Reihe der tiefen Zungenhebung
[a]	kurzer, offener, nicht labialisierter Vokal der vorderen Reihe der tiefen Zungenhebung
[e:]	langer, geschlossener, nicht labialisierter Vokal der vorderen Reihe der mittleren Zungenhebung
[ɛ:]	langer, offener, nicht labialisierter Vokal der vorderen Reihe der mittleren Zungenhebung
[ɛ]	kurzer, offener, nicht labialisierter Vokal der vorderen Reihe der mittleren Zungenhebung
[i:]	langer, geschlossener, nicht labialisierter Vokal der vorderen Reihe der hohen Zungenhebung
[ɪ]	kurzer, offener, nicht labialisierter Vokal der vorderen Reihe der hohen Zungenhebung
[o:]	langer, geschlossener, labialisierter Vokal der hinteren Reihe der mittleren Zungenhebung
[ɔ]	kurzer, offener, labialisierter Vokal der hinteren Reihe der mittleren Zungenhebung
[u:]	langer, geschlossener, labialisierter Vokal der hinteren Reihe der hohen Zungenhebung
[ʊ]	kurzer, offener, labialisierter Vokal der hinteren Reihe der hohen Zungenhebung
[ø:]	langer, geschlossener, labialisierter Vokal der vorderen Reihe der mittleren Zungenhebung
[œ]	kurzer, offener, labialisierter Vokal der vorderen Reihe der mittleren Zungenhebung
[y:]	langer, geschlossener, labialisierter Vokal der vorderen Reihe der hohen Zungenhebung
[ʏ]	kurzer, offener, labialisierter Vokal der vorderen Reihe der hohen Zungenhebung
[ae]	Diphtong
[ao]	Diphtong
[ɔø]	Diphtong
[ɐ]	halboffener dunkler Mittelzungenvokal

Приголосні/ Konsonanten

[p]	stimmloser explosiver Zweilippenlaut
[b]	stimmhafter explosiver Zweilippenlaut
[t]	stimmloser explosiver alveolarer Vorderzungenlaut
[d]	stimmhafter explosiver alveolarer Vorderzungenlaut
[k]	stimmloser explosiver Hinterzungenlaut
[g]	stimmhafter explosiver Hinterzungenlaut
[f]	stimmloser frikativer Zahnlippenlaut
[v]	stimmhafter frikativer Zahnlippenlaut
[s]	stimmloser frikativer dental–alveolarer Vorderzungenkonsonant
[z]	stimmhafter frikativer dental–alveolarer Vorderzungenkonsonant
[ʃ]	stimmloser frikativer hinter–alveolarer Vorderzungenkonsonant
[ʒ]	stimmloser frikativer hinter–alveolarer Vorderzungenkonsonant
[ç]	stimmloser frikativer Mittelzungenkonsonant
[j]	stimmhafter frikativer Mittelzungenkonsonant
[x]	stimmloser frikativer Hintergaumenlaut
[h]	stimmloser frikativer Kehlkopflaut
[m]	sonorer nasaler bilabialer Verschlussöffnungslaut
[n]	sonorer nasaler linguoalveolarer Verschlussöffnungslaut
[ŋ]	sonorer nasaler linguovelarer Verschlussöffnungslaut
[l]	sonorer lateraler alveolarer Vorderzungenlaut
[r]	linguovelarer Engereibelaut
[pf]	stimmloser dentolabialer Verschlussengelaut
[ts]	stimmloser linguoalveolarer Verschlussengelaut
[tʃ]	stimmloser postalveolarlingualer Verschlussengelaut

5. Скоромовки / Zungenbrecher

A–Laute

Herr von Hagen, darf ich wagen, Sie zu fragen, wie viel Kragen Sie getragen?

Herr von Hagen, darf ich fragen, welchen Kragen Sie getragen,
als Sie lagen krank am Magen im Spital von Kopenhagen?

Am Anfang achtet Alfred artig auf alle angeschriebenen „A“.

Als Anna abends aß, aß Anna abends Ananas.

Am Abend aß Anton aalglatten Aal mit Algensalat.

Auf dem Rasen rasen Hasen, atmen rasselnd durch die Nasen.

E–Laute

Heile, heile Segen, sieben Tage Regen,
sieben Tage Schnee, 's tut mir nimmer weh!

Eberhard Eben lebt von Reben. Von Reben? – Na, eben!

Man muss das Leben eben nehmen, weil das Leben eben ist!

Langes Fädchen, faules Mädchen. Kurzes Fädchen, fleißig Mädchen.

Schläft der Schäfer, dieser Schläfer, sind die Schäfchen in Gefahr.

Ein hektischer sächsischer Hexer verwechselte Häcksel mit Sechser.

Emil Eberhard erntet elf Eimer Erbsen.

Elizabeth hat elf Elfen in ihrer Ulme.

I-Laute

Sieben liebe Riesen
liefen durch die Wiesen.
Als die Winde bliesen,
kriegt sie das Niesen.

Sieben Ziegen
blieben liegen,
sieben Fliegen
flogen weg.

Auf den sieben Robbenklippen
sitzen sieben Robbensippen,
die sich in die Rippen stippen,
bis sie von den Klippen kippen.

Sieben Schneeschipper
schippen sieben Schippen Schnee,
sieben Schippen Schnee
schippen sieben Schneeschipper.

O–Laute

Nora und Dora toben oben auf dem Boden.

Lotte lockt die Motte in die Grotte,

tolle Motte, diese Lotte!

Motte tot, Grotte rot: Grottentod.

Otto ordnet oberflächlich ohne Obdach, oh, oh, oh...

U–Laute

In der Schule

wippt die Jule

auf dem Stuhle.

Jule, Jule

kippt vom Stuhle.

In Ulm

und um Ulm

und um Ulm herum

gibt es Ulmen.

Dumme Nuss,

dumme Kuh!

Raus bist du!

Ö–Laute

In der Höhle stöhnt der Löwe. Hört die Töne! Löwentöne.

Der Schoffeur, welch Malheur, trinkt Likör beim Friseur!

Der Löwe brüllt, der Möwe fehlt die Möhre, die sie nötig hätte.

Die zwölf töften Möpfe wölften zwölf Möpfe.

Öfter mal ein Töpfchen Öl, das wär' töfter als Gejöl.

Fröhliche Köche kochen köstliche Klöße.

Ü–Laute

Hühner haben müde Flügel,
sitzen lieber auf dem Hügel,
bei dem übrigen Geflügel.

Fünf, fünfzig, fünfundfünfzig,
fünfhundert, fünfhundertfünfzig,
fünfhundertfünfundfünfzig usw.

Auf dem Türmchen sitzt ein Würmchen
mit dem Schirmchen unter Ärmchen.
Da kommt ein Stürmchen
und wirft das Würmchen
mit dem Schirmchen unterm Ärmchen
vom Türmchen.

Ich traf einst in Brüssel einen Büffel, der nach Trüffel müffelte. Ich schnüffelte und rüffelte, bis ich selber nach Büffel müffelte.

Üb über Übung, dann übst du über Übel.

Konsonanten

Ein Student mit Stulpenstiefeln stolpert über Stock und Stein.

Ein Student mit Stulpenstiefeln staunte stundenlang die stummen und so stillen Sterne an.

Sport und Spaß, wie schön ist das. Spannende Spiele gibt es viele.

Zehn Zippel–Zappelmänner
zappeln hin und her.

Zehn Zippel–Zappelmänner
zappeln immer mehr.

Uschi, rechnen richtig!
Ach, ist das so wichtig?

Wir Wiener Waschweiber
würden weiße Wäsche waschen,
wenn wir wüssten,
wo warme Wasser wär.

In Bingen sind Bengel,
im Himmel sind Engel.
Die Bengel ringen,
die Engel singen.

Bürsten mit schwarzen Borsten bürsten besser als Bürsten mit weißen Borsten.

Wenn der Benz bremst, brennt das Benzbremslicht.

Перелік використаних джерел

1. Євгененко Д.А., Артамоновська С.А., Білоус О.І. Практична фонетика німецької мови. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 208с.
2. Лисенко Е.І. Вступний курс фонетики німецької мови: навчальний посібник для студентів вищ. та серед. навч. закл. – 4-е видання, доповнене і перероблене. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 120с.
3. Сидоров О.В., Сотникова С.І., Абрахам Я.П. Login 1. Підручник з німецької мови для студентів 1 курсу факультетів іноземних мов. – Харків: Фоліо, 2005. – 400 с.
4. Phonetiktrainer A1–B1. Aussichten. Kurs– und Selbstlernmaterial mit 2 Audio–CDs. – Ernst Klett Sprachen GmbH, Stuttgart, 2012. – 104 S.
5. Göbel H., Graffmann H., Heumann E. Ausspracheschulung Deutsch. Phonetikkurs. – Westkreuz–Druckerei, Berlin/Bonn, 1985. – 99 S.
6. Hirschfeld U., Reinke K., Stock E. Phonotheke intensiv. Aussprachetraining. – Langenscheidt KG, Berlin und München, 2007. – 176 S.

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника

Кафедра німецької філології

Володимир Павлик, Олена Павлишинець, Богдана Петришак

***Stolpersteine der deutschen Phonetik –
beachten und üben***

Навчально–методичний посібник
з курсу практичної фонетики
для студентів факультетів іноземних мов

Павлик В., Павлишинець О., Петришак Б. *Stolpersteine der deutschen Phonetik – beachten und üben*. Навчально–методичний посібник з курсу практичної фонетики для студентів факультетів іноземних мов (українською мовою). Івано–Франківськ, 2025. 125 с.

УДК 811.112.2'342(075.8)